

"**dün**"den öğrendiklerinle
"**bugün**"ü yaşamak
"**yarın**"ları aydınlatır.

Prof. Dr. M. Fatih Köksal'a Armağan

© 2021, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 206
Edebiyat: 94

ISBN 978-625-7471-53-4
Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: Ankara, 2021

Editörler:
Giyasi Babaarslan
Serpil Mutlu Kırlı
Oğuzhan Kırlı
Meltem Yılmaz

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Dizi Editörü:
Furkan Öztürk

Kapak/Mizanpaj:
Ahmet Hilmi Çuhadar

Baskı/Cilt:
Vadi Grafik Tasarım ve Reklam Ltd. Şti
Serhat Mh. 1420. Cd. No:58/5, 06378 İvedik Osb
Yenimahalle/Ankara Tel: 0 312 395 85 71
Sertifika No: 47479

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Prof. Dr. M. Fatih Köksal'a Armağan
/ Editörler: Giyasi Babaarslan, Serpil Mutlu Kırlı, Oğuzhan Kırlı, Meltem Yılmaz
İstanbul: DBY Yayınları, 2021.
1288 s. ; 16,0 x 24,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 206)
ISBN 978-625-7471-53-4
1- Edebiyat 2- Hatıra 3- Armağan

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

PROF. DR.
M. FATİH KÖKSAL'A
Armağan

Editörler
Giyasi BABAARSLAN
Serpil MUTLU KIRLI
Oğuzhan KIRLI
Meltem YILMAZ

يَا كَبِيكَج

İÇİNDEKİLER

Târîh-i Armağân 10
Ömür CEYLAN (Prof. Dr.)

Takdim 11
Günay KUT (Emeritus Prof. Dr.)

Meḥemmed Fātiḥ'üŋ Amasya'dan İslāmbol'a Da'vetlerin Beyān İder 15
Ali İhsan ÖBEK (Prof. Dr.)

Ön Söz 21
Prof. Dr. M. Fatih Köksal'ın Biyografisi 25
Prof. Dr. M. Fatih Köksal'ın Çalışmalarına Dair 37
Giyasi BABAARSLAN (Arş. Gör.)-Serpil MUTLU KIRLI (Öğr. Gör.) Enis YALÇIN (Doktora Öğrencisi)

Der-Beyân-ı Ahvâl-i Ulemâ ve A'mâl-i Zurefâ-yı Türkiyye 99
M. Fatih KÖKSAL (Prof. Dr.)

FOTOĞRAF ALBÜMÜ 107

I. HATIRA YAZILARI

Hayat Arkadaşım Fatih Bey 141
Aysel KÖKSAL

Günümüzde Bir Süleyman Nazif 149
Nâzım H. POLAT (Prof. Dr.)

Gardaş! Akşam Bizdeyiz 157
Salahaddin BEKKİ (Prof. Dr.)

Arkadaşım, Kardeşim, Dostum Mehmet Fatih Köksal 165
Namık ASLAN (Dr. Öğr. Üyesi)

Dost, Ağabey ve Hoca: Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal.....173
Orhan KURTOĞLU (Prof. Dr.)

Fetiḥnāme-i Conṣtanṭa.....177
Ali İhsan ÖBEK (Prof. Dr.)

Fatih Köksal İçin.....185
Doğan KAYA (Dr.)

Der-Beyān-ı Evṣāf-ı Tedrīs-i Ḫˇāce Mehemmed Fātiḥ ü Hem Sebeb-i Te'lif-i Ġazel-i Tenḳīd...187
Aslıhan KARAGÖZ HAZNEDAROĞLU (Doktora Öğrencisi)

II. BİLİMSEL YAZILAR

Yavuz Sultan Selim'in Bir Nazire Gazelini İnceleme.....193
Gülçiçek AKÇAY (Doç. Dr.)

Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey '607' Numaralı Nazire Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnifi.....211
Şerife AKPINAR (Doç. Dr.)

Bılaçlı Ebubekir Nâci ve Dürr-i Manzûm Adlı Mevlidi.....233
İsmail Hakkı AKSOYAK (Prof. Dr.)

19. Yüzyıl Niğde Bölgesi Şairlerinden Âşık Hüdâî ve "Şifâî ile Selvihan Hikâyesi" Üzerine.....265
Namık ASLAN (Dr. Öğr. Üyesi)

Mecmuaların Edebiyat Tarihine Katkısına Bir Örnek: Küşâdî ve Şiirleri.....281
İncinur ATİK GÜRBÜZ (Doç. Dr.)

Bilmek istersen nedür âlemde eşyâdan garaz: "Garaz" Redifli Gazellerden Hareketle Divan Şiirinin Anlam Dünyası.....299
Bünyamin AYÇİÇEĞİ (Doç. Dr.)

Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri'nde Alıntı Sözler ve Kavram Alanı.....323
Çağla BARİKAN TOPCİ (Arş. Gör.)

Bir Mecmû'anın Işığında İbrâhim Zîver'in Nazîreleri.....341
Özlem BATĞI AKMAN (Dr. Öğr. Üyesi)

Seyyid Vehbî'nin Görev Talebine Dair Manzum Bir 'Arz-ı Hâli.....351
H. Dilek BATİSLAM (Prof. Dr.)

Âşık Veysel'in Esma Hanım'la Evliliği ve Yaygın Bir Fakelore Örneği Olarak Ayakkabı Öyküsü...363
Salahaddin BEKKİ (Prof. Dr.)

Hasan Ali Toptaş'ın Uykuların Doğusu Adlı Eserinde Yazma Sanatına Dair Düşünceler.....377
Berna CİVALIOĞLU SEVİNDİK (Dr. Öğr. Üyesi)

Hecrî Dîvânı'nda "Aşk"ın Kavram Alanı Üzerine 385
Harun COŞKUN (Arş. Gör.)

Türk Dünyası Bütünleşmesi ve Konuşmanın Etnografyası Bağlamında Atasözleri....401
Özkul ÇOBANOĞLU (Prof. Dr.)

Amasyalı Mustafa Vâzıh ve Tûtî-i Vâzıh Adlı Farsça Öğretimine Dair Mesnevisi....415
Ahmet DOĞAN (Prof. Dr.)-Giyasi BABAARSLAN (Arş. Gör.)

Kara Çelebi-zâde Abdülaziz Efendi'nin Süleymân-nâme'si 467
Ramazan EKİNCİ (Doç. Dr.)

Klasik Türk Şiirinde "Kılıç Bıçak Olmak" Deyimi Üzerine 483
Kamil Ali GIYNAŞ (Doç. Dr.)

Yusuf Ziya Paşa'nın Efkârını Terennüm yahut Münîrî'nin Ferah-nâme'si....489
Mehmet Akif GÖZİTOK (Doç. Dr.)

Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesindeki 10048 Numaralı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnifi 515
Mehmet GÜRBÜZ (Doç. Dr.)

Başkurt Destanlarında İşlevsel Bir Nesne "Kamçı"....549
Cavit GÜZEL (Dr. Öğr. Üyesi)

Taşlıcalı Yahyâ ve Cinânî'nin "Turunç" Redifli Gazelleri....563
Osman HORATA (Prof. Dr.)

Türk Edebiyatında Ebû Müslimnâme Geleneği ve Hızır Şeyyâd'ın Ebû Müslimnâme'si....575
Mevlüt İLHAN (Dr. Öğr. Üyesi)

Tıbb-ı Nebevî Metinlerine Kaynaklık Eden Hadislerin Türkçe Tıp Kitaplarında Kaynak Olarak Kullanılması Üzerine 589
Sibel MURAD (Doç. Dr.)-Mücahit KAÇAR (Prof. Dr.)

Peyami Safa'nın Server Bedi İmzasıyla Yazdığı Bir Roman: Zıpçıktılar....619
Beyhan KANTER (Prof. Dr.)

Osman Yüksel Serdengeçti'nin Şiirleri Üzerine Bir İnceleme 633
M. Fatih KANTER (Prof. Dr.)

Türkistân'da Yazılan İlk Kadın Şairler Tezkiresi: Fahrî-i Herâtî'nin Cevâhirü'l-'Acâyib'i....645
Ahmet KARTAL (Prof. Dr.)

Halk Kültüründe Tevriye....691
Doğan KAYA (Dr.)

Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) Veri Tabanı, Projede Gelinen Nokta ve Hedefler 703
Oğuzhan KIRLI

Unutulmuş Bir Şair, Bilinmeyen Bir Eser: Esîrî ve Hüsâm-nâme Adlı Manzum Hac Seyahat-nâmesi 711
Ozan KOLBAŞ (Dr.)

Bir Sa'd Bin Ebû Vakkâs Hikâyesi: Hâzâ Kitâb-ı Sa'd-ı Vakkâs 731
Hanife KONCU (Prof. Dr.)

Bir Latife Kaynağı Olarak Râhatü'l-ervâh 777
Fatih KOYUNCU (Doç. Dr.)

Karamanlıca Dîvân-ı Tâlib'den Seçilmiş Şiirler 803
M. Sabri KOZ

Türk Romanında Kahramanlık… 823
Fazlı KÖKSAL

Dîvân Bahçesinin Erken Solan Çiçeği: Vâsık-zâde Erşed ve Dîvân'ı 835
Orhan KURTOĞLU (Prof. Dr.)

Bir Bürokrat-Şaire Yazılmış Şiirler Seçkisi: İzzet Ali Paşa Mecmuası 851
Fatma Sabiha KUTLAR OĞUZ (Prof. Dr.)-Nagihan GÜR (Doç. Dr.)

Ebubekir Nâcî'nin Dürr-i Manzûm İsimli Mevlidi 909
Rıfat KÜTÜK (Prof. Dr.)-Nilay KINAY CİVELEK (Dr. Öğr. Üyesi)

Son Dönem Osmanlı İstanbul'unda Azerbaycanlı Bir Aydın: Muallim Feyzi Efendi 949
Vüsale MUSALI (Prof. Dr.)

Şairin Adı Yok: Klâsik Türk Şiirinde Mahlas Kullanmayan Şairler 973
Serpil MUTLU KIRLI (Öğr. Gör.)

Yahya Kemâl'in Şiir Dilinde Türkçe Yabancı Kelime Kullanımı [Ne Türkçedir Ne Değildir -3 Türkçeyi Şiirle İnşa Edenler -2] 999
Ali İhsan ÖBEK (Prof. Dr.)

'Ahmet Rasim Kitaplığı 1 İlk Sevgi' Yayımında Görülen Sorunlar ve Sebepleri Üzerine 1033
Kenan ÖZÇELİK (Dr. Öğr. Üyesi)

Aziz Mahmut Hüdâyî'nin Tarikatnâme'sinde Dil ve Üslup 1051
Nevzat ÖZKAN (Prof. Dr.)

Garib-nâme'ye Göre XIV. Yüzyılın Anadolu'sundaki İdârî Hayat 1063
Nuran ÖZTÜRK (Prof. Dr.)

Mir ʿAli-şîr Nevāyi'nin Osmanlı Padişahı I. Selim'in Gazelleri Üzerindeki Etkisi 1079
Benedek PÉRİ (Prof. Dr.)

Mesleki Fütüvvetnâmeler Üzerine Bir Değerlendirme 1091
Mehmet Saffet SARIKAYA (Prof. Dr.)

Yûnus'a Tapduk u Saltuk u Barak'dan (mı)dur Nasîb? Metinler ve Tarihî Kaynaklar Işığında Yûnus Emre-Barak Baba İlişkisi.....1103
Orhan Kemâl TAVUKÇU (*Prof. Dr.*)

Bir Aruz Uygulaması Olan Meddin El Yazmalarında Hareke veya Harfle Gösterilmesi ve Medli Sözcüklerin Çeviri Yazıda İmlası 1117
Bünyamin TAŞ (*Doç. Dr.*)

Edebî Eserlerin Dünyası ve Eski Edebî Metinlerimizi Okuyup Anlama Üzerine Bir Değerlendirme.....1135
Mertol TULUM (*Prof. Dr.*)

Bir Hoyratın Türkçesi.....1145
Vahit TÜRK (*Prof. Dr.*)

Peyami Safa'nın Romanında Bir Eksen Kayması: Cumbadan Rumbaya'da Doğu-Batı Uzlaşısı ..1153
Güler UĞUR MELİKOĞLU (*Arş. Gör.*)

Bâkî'nin Gazellerine Redif Üzerinden Bir Bakış.....1167
Yağız YALÇINKAYA (*Dr. Öğr. Üyesi*)

Hasîbî Mahlaslı Rüstem Paşa-zâde Hüseyin Efendi'nin Mısır'dan İstanbul'daki Yârâna Gönderdiği Manzum Mektubu 1181
Sadık YAZAR (*Prof. Dr.*)

Klasik Türk ve Fars Şiirlerinde Ortak Bir Deyim: Rîş-hand (Sakalına Gülmek) 1235
Ozan YILMAZ (*Prof. Dr.*)

Nazar Pratiklerinde Üzerliğin Kullanımına Dair Bazı Düşünceler 1247
Meltem YILMAZ (*Arş. Gör. Dr.*)

Osmanlı'da Kımız.....1281
Hasan YÜKSEL (*Prof. Dr.*)

Ebubekir Nâcî'nin *Dürr-i Manzûm* İsimli Mevlidi

Rıfat KÜTÜK*-Nilay KINAY CİVELEK**

Giriş

İslam edebiyatının Hz. Peygamber'e tahsis edilen en yaygın edebî türlerinden olan mevlidler esas itibarıyla Resulullah'ın doğumunu anlatan, bunun yanı sıra risaletine, ahlakına, mucizelerine, miraç ve vefatına temas eden; daha ziyade topluluklar önünde okunmak maksadıyla yalın, samimi bir üslupla ve çoğunlukla mesnevi nazım şekliyle yazılan eserlerdir. Bu tür eserleri Hz. Peygamber'in hayatının bütün safhalarını anlatan siyerlerden ayıran en önemli taraf, mevlidlerin Peygamber'in hayatına dair bazı diğer hususlara da temas etmekle beraber bilhassa doğumu hadisesine odaklanmasıdır (Kütük, 2018: 2).

Türk edebiyatında bugün için varlığından haberdar olunan ilk Türkçe müstakil mevlid metninin *İskendernâme* müellifi Ahmedî tarafından 810/*M* 1407 yılında yazıldığı kabul edilmektedir (Ünver, 1978: 367; Köksal, 2011: 58; Köksal, 2012: 275-276). Ancak türün en fazla tanınan ve beğenilen örneği hiç şüphesiz Süleyman Çelebi'nin (*öl.* 825/*M* 1422) 812/*M* 1409'da, yani Ahmedî'den iki sene sonra kaleme aldığı *Vesîletü'n-Necât* isimli eseridir. Süleyman Çelebi'nin eski tabirle "*şehkâr-ı muhalled*" olan bu eseri kendisinden sonra yazılan hemen bütün Türkçe mevlidlere şekil ve muhteva bakımından tesir etmiş sehl-i mümtenî örneği öncü bir eserdir.

* Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü, rifatkutuk@atauni.edu.tr.
** Dr. Öğr. Üyesi, Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, nilaykinay@gmail.com.

Yazma ve basma olarak onun kadar fazla çoğaltılan; sadece ibadet mahallerine değil, Türkçe konuşulan hemen her eve bu denli hüsnükabulle girebilen ikinci bir Türkçe eser herhâlde mevcut değildir. Türk edebiyatındaki mevlidlerin kahir ekseriyetinin Hz. Peygamber'in şefaatine nail olma arzusunun yanı sıra *Vesîletü'n-Necât*'ın bu başarısına ve müellifine sağladığı itibara öykünmenin bir sonucu olarak yazıldığı rahatlıkla söylenebilir.

Rıfat Kütük, *Türk Edebiyatında Mevlid ve Muslihî'nin Gül-efşân İsimli Mevlidi* isimli çalışmasında Türk edebiyatında mevlid yazdıkları kesin olarak bilinen ve nüshaları mevcut mevlidlerin sayısını 102 olarak vermiştir (Kütük, 2018: 78-84). Ancak bu çalışmanın yayımlanmasından sonra tespit edilen bazı mevlid metinleri, kütüphanelerde ya da şahıs ellerinde saklı dil yadigârları ortaya çıktıkça Türkçe mevlid metinlerinin sayısının çok daha artacağını açıkça göstermektedir. Bu düşüncemizi destekleyen bir örnek olarak İzzeddîn-i Doğanhisarî ve mevlidlerini verebiliriz. Rıfat Kütük'ün çalışmasında adı geçmeyen Doğanhisarî'nin (*öl.* 1939) dört farklı mevlidi bulunduğunu bu mevlidlerden birine ait yazma nüshanın nihayetine eklenen ve mevlidlerin isimleri ile beyit sayılarını haber veren kayıttan öğreniyoruz. Şimdilik görebildiğimiz yegâne nüshası Rıfat Kütük Özel Kütüphanesinde bulunan eserin nihayetindeki bu kayda göre Konya'nın Doğanhisar kasabasından olan ve *Şeyhü'l-Arab* ya da Hacı İzzet sanlarıyla tanınan Muhammed İzzeddîn, ilki *Âʿzâmü'n-Niʿam ʿAliyyü'l-ʿÂlem* (170 beyit), ikincisi *Ekmelü'n-Niʿam ʿAliyyü'l-ʿÂlem* (140 beyit), üçüncüsü *Efdalü'n-Niʿam ʿAliyyü'l-ʿÂlem* (70 beyit) ve dördüncüsü *Ecmelü'n-Niʿam ʿAliyyü'l-ʿÂlem* (50 beyit) ismini taşıyan dört farklı mevlidin sahibidir (İzzeddîn-i Doğanhisarî: *yk.* 8b-9a). Yine adı geçen çalışmada yer almayan mevlidlerden biri de Darende'de 1920'de dünyaya gelen ve Anadolu'nun muhtelif yerlerinde hâkimlik yapan Şükrü Erdoğan Ulu'nun (*öl.* 1997) *Yeni Tür Mevlid'i Nebevî -İnançsızlara Bir Yanıt-* isimli eseridir. Şairin vefatından dört sene evvel İstanbul'da yayımladığı bu mevlid, aralardaki bazı ilahi ve manzumeler hariç genel olarak 14'lü hece vezniyle yazılmış ve mesnevi şeklinde kafiyelenmiş bir eserdir (Ulu, 1993).

Türkçe mevlid sahibi şairler kervanına XIX. yüzyıldan katılanlardan biri de Ebubekir Nâcî'dir. Şairin tespit edilebilen yegâne nüshası Bosna Gazi Hüsrev Paşa Kütüphanesinde 6036 numarada bulunan mevlidi kütüphane kataloğunda yanlışlıkla Felek-zâde Ayntâbî isimli birine ait gösterilmiştir (Nametak, 1998: 153). Bu çalışmada Ebubekir Nâcî ve *Dürr-i Manzûm* isimli mevlidi ele alınmış ve ulaşılabilen tek nüshadan hareketle eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

1. Ebubekir Nâcî ve Dürr-i Manzûm İsimli Mevlidi

1.1. Eserin Müellifi

Yukarıda da ifade edildiği gibi *Bosna Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Kataloğu*'nda 6036 demirbaş numarada bulunan yazma mevlid, Felek-zâde Ayntâbî isimli birine ait gösterilmiş, buradaki bilgi Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının internet ortamında hizmete sunduğu sanal katalogda da tekrarlanmıştır.[1] Üstelik aynı yazma, kütüphane kataloğunda *Vesîletü'n-Necât*'ın 1266/*M* 1849-50'de Hâfız Sâlim *b.* İsmâʿîl *b.* İbrâhîm isimli bir müstensihin kaleminden çıkan nüshası olarak da kaydedilmiştir (Nametak, 1998: 152). Fakat yanlışlıklar silsilesi bununla bitmemiş, kütüphane kataloğunda müstensih olarak kaydedilen Hâfız Sâlim *b.* İsmâʿîl *b.* İbrâhîm, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının sanal kataloğunda müellife dönüşmüştür.[2] Ancak yazma tetkik edildiğinde görülmektedir ki, söz konusu mevlid bunların hiçbirine ait olmayıp Ebubekir Nâcî isimli başka bir şaire aittir. Nüshanın hiçbir yerinde eserin katalogda yazdığı gibi Felek-zâde Ayntâbî'ye ait olduğuna dair bir kayıt mevcut değildir. Hâfız Sâlim *b.* İsmâʿîl *b.* İbrâhîm'in de yazmanın müstensihi olduğu ketebe kaydından anlaşılmaktadır.[3] Bilakis Nâcî eserinin birçok yerinde ismini zikretmektedir:

Nâciyâ çünki bilürsin böyle ḥâl
Uġrına ṣarf eyledüñ mi ẕerre mâl (32)

***

Anlara ḥürmetdedür ***Nâcî*** *necât*
O Resûl'e biñ selâmile ṣalât *(41)*

***

ʿÂcizâne **Nâcî**-i kemter ża'îf
Bir ḳaṣîde söyledi diñle naẕîf (170)

***

Muḫtaṣarca eyledim **Nâcî** beyân
ʿÂrif olan kimseye ẓâhir ʿıyân (236)

***

Hem bu ʿâciz **Bû Bek(i)r Nâcî** faḳîr
Ḳapunuñ dilencisi ġayet ḥaḳîr (254)

1 *bk.* http://www.yazmalar.gov.tr/eser/mevl%C3%BBd/97565 (ET: 06.06.2021)

2 *bk.* http://www.yazmalar.gov.tr/eser/mevl%C3%BBd/97563 (ET: 06.06.2021)

3 *bk.* EK - II.

***

İḫtişârca **Nâcî**-i ġurbet-keşîd

Naẓm ḳıldım bir durur Bârî Ferîd (325)

Ebubekir Nâcî tezkirelerde ve diğer edebiyat tarihi kaynaklarında adı geçmeyen şairlerdendir. Onun hakkında elimizdeki yegâne kaynak olan mevlidinden ismi haricinde öğrendiğimiz en kesin bilgi *Dürr-i Manzûm*'u kaleme aldığı Rebiyülevvel 1262/*M* Şubat-Mart 1846 tarihinde hayatta olduğu ile sınırlıdır. Eserin bilinen tek nüshasının bugün Sırbistan sınırları içerisinde bulunan Bujanovac şehrine bağlı Bilac köyünde istinsah edilmiş olmasından yola çıkarak Ebubekir Nâcî'nin de bu çevreden olabileceğini belgelerle desteklenmesi gereken bir ihtimal olarak ileri sürüyoruz. Bu Bilac köyü *Osmanlı Yer Adları* isimli eserde Belac/بلاج şeklinde imla edilmiş ve Manastır Vilayeti'nin Serfiçe Sancağı'nın Cuma veya Kayalar ismiyle anılan kazasına bağlı bir nahiye olarak gösterilmiştir (Sezen, 2017: 100). Bilac, Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki 09.03.1115/*M* 23.07.1703 (*BOA*, Mustafa II, 106/11483) tarihli bir belgede Köstendil'in Görice nahiyesine, 29.04.1280/*M* 13.10.1863 (*BOA*, Meclis-i Vâlâ, 969/43) tarihli bir belgede İvranya kazasına, 15.07.1321/ *M* 07.10.1903 (*BOA*, Rumeli Müfettişliği, 8/712) tarihli belgede Preşova'ya; 14.03.1322/*M* 30.05.1904 (*BOA*, Rumeli Müfettişliği, 40/3921) ve 13.05.1325/*M* 24.06.1907 (*BOA*, Hariciye, 407/8) tarihli belgelerde Manastır Vilayeti'nin Kayalar (Cuma) kazasına, 16.05.1327/*M* 05.06.1909 (*BOA*, Dâhiliye, 2831/60) tarihli bir belgede ise Üsküb'e tabi gösterilmiştir.

Ebubekir Nâcî'nin *Dürr-i Manzûm*'un **Faslun fi'l-Münâ[câ]ti'n-Nebiyyi Salla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem** başlığı altında eseri vesilesiyle dua ederken annesi, babası, dostları ile birlikte üstadına ve öğrencilerine de "*emn ü emân*" dilemesinden hareketle ilmiye sınıfına dâhil olduğu iddia edilebilir:

Vâlideynini daḫı üstâẕını

Hem telâmîẕi ile aḥbâbını (256)

1.2. Eserin Adı

Ebubekir Nâcî mevlidine hususi isim veren şairlerindendir. Kütüphane kataloğunda (Nametak, 1998: 152) *Mevlûdu'n-Nebiyy* ismiyle kayıtlı olan esere müellif *Dürr-i Manzûm* adını uygun görmüştür:

Belki bu sebeble rûḥum yâd ola

Dürr-i Manẓûm daḫı buna ad ola (326)

1.3. Eserin Yazıldığı Tarih

Ebubekir Nâcî *Dürr-i Manzûm*'u 1262/*M* 1846'da Hz. Peygamber'in doğduğu ay olan Rebiyülevvel'de -o tarihte Rebiyülevvel *M* Şubat-Mart'a tesadüf etmektedir- tamamladığını eserinin hatime kısmında lafzî tarih ile şöyle bildirmiştir:

Bin iki yüz altmış iki sâl tamâm
Ol **Rebîʿü'l-evvel** ayı iḫtitâm (327)

1.4. Yazılma Sebebi

Mevlid şairlerinin tamamının eserlerini Hz. Peygamber'in şefaatine nail olmak, isimlerinin hayır dua ile anılmasını sağlayacak bir vesile bırakmak arzusuyla yazdıkları bilinen bir husustur. Ebubekir Nâcî de *Dürr-i Manzûm*'u öldükten sonra yâd edilmek hem kendisine hem de geçmişlerine şefaat ve rahmet vesilesi bırakmak düşüncesiyle "ihtisarca" kaleme almıştır:

İḫtişârca **Nâcî**-i ġurbet-keşîd
Naẓm ḳıldım bir durur Bârî Ferîd
Belki bu sebeble rûḥum yâd ola
Dürr-i Manẓûm daḫı buna ad ola
Bin iki yüz altmış iki sâl tamâm
Ol Rebîʿü'l-evvel ayı iḫtitâm
Oldı olsun Ḥaḳḳ'a çoḳ ḥamd ü şenâ
Ḥaḳ Teʿâlâ virmesün renc ü ʿanâ
Hem Resûlu'llâh şefâʿat eylesün
Cedd ü âbâm raḥmetile ṭoylasun
Cümle sâdât-ı kirâm ensâbımız
Ol Resûl'e ancaḳ intisâbımız
Kim oḳuyup yaza bu naẓm-ı cemîl
Dest-gîr olsun aña luṭf-ı Cemîl
Oḳıyup hem oḳıdup yazanları
Raḥmete ġarḳ eylesün Ḥaḳḳ anları (325-332)

1.5. Vezin ve Kafiye

Ebubekir Nâcî, eserini *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* kalıbıyla söylediği yedi beyitlik bir Arapça kaside ile *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla söyledi-

ği 15 beyitlik bir kaside haricinde Remel bahrinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazmıştır. Bilindiği gibi bu, Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât*'ında ve diğer pek çok mevlidde tercih edilen kalıptır (Köksal, 2011: 31). Hemen her beyitte karşımıza çıkan imâle-i maksûrelerden ve bu hacimde bir esere göre sayıca fazla olan zihaflardan dolayı Nâcî'nin eserinde vezni başarıyla uyguladığını ifade etmek mümkün değildir.

Mesnevi, sağladığı kafiye bulma kolaylığı sayesinde hacimli eserlerin ortaya konulmasına imkân tanıyan bir nazım şeklidir. O bakımdan bu nazım şekliyle kaleme alınan eserlerde her çeşit kafiyeye tesadüf etmek mümkündür. *Dürr-i Manzûm*'da da başta kafiye-yi mürdefe ve kafiye-yi mücerrede olmak üzere kafiye çeşitlerine tesadüf edilmektedir. Ancak şairin vezin bahsinde olduğu gibi kafiye bahsinde de muvaffak olduğunu iddia etmek hayli güçtür. Nâcî eser boyunca bazı kafiye kusurlarına bilhassa îtâ-yı celîye sık sık düşmüştür. Îtâ-yı celî, aynı kafiyenin manzume içinde tekrar edilmesidir ki, Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin sonuna gelen aynı görevdeki ekler de bu cins kusurlar cümlesinden sayılmaktadır (Ali Cemâleddîn, 1291: 109; Muallim Nâcî, 1307: 98; Tâhirü'l-Mevlevî, 1973: 81; Gürer, 2007: 153-154; Dilçin, 2009: 64-65; Saraç, 2011: 274). Şair "görmüşem" ile "olmuşam" (28. beyit), "olmaz idi" ile "konmaz idi" (145. beyit), "gelür idi" ile "turur idi" (153. beyit), "der-gâhıma" ile "izzet-gâhıma" (184. beyit), "diñledüm" ile "bilmedüm" (191. beyit), "geçdi ol" ile "irişdi ol" (208), "varalum" ile "kılalum" (282. beyit), "olsun didi" ile "uysun didi" (293. beyit) örneklerinde olduğu gibi mevlid boyunca 24 yerde îtâ-yı celîye düşmüştür.

1.6. Beyit Sayısı

Şimdilik tek nüshası bilinen Ebubekir Nâcî'nin *Dürr-i Manzûm*'u sekiz bendden oluşan bir mütekerrir murabba ile onu takip eden 355 beyitten ibarettir. Bu beyit yekûnunun 333'ü mesnevi nazım şekliyle söylenmiştir. Geriye kalan beyitler ise aralara yerleştirilen biri 7 beyitlik Arapça diğeri 15 beyitlik Türkçe iki kasideye aittir. Beyit sayısı göz önüne alındığında Ebubekir Nâcî'nin eseri "kısa mevlidler" arasında sayılabilecek uzunluktadır (Köksal 2011: 26).

1.7. Eserin Muhtevası

Ebubekir Nâcî'nin *Dürr-i Manzûm*'u sekiz bend uzunluğunda olan ve mütekerrir murabba nazım şekliyle söylenmiş **"fî Tebşîri Mevlûdi'n-Nebiyyi ʿAleyhi's-selâm"** başlıklı bir naat ile başlamaktadır.

Bu bölümden sonra şair **"Faslun fî Fazîleti Mevlûdi'n-Nebiyyi Salla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem" (1-41)** başlığı altında mevlid okutmanın faziletlerine dair diğer mevlid metinlerinde de tesadüf edilen *Yahudi Kadın ve Erkek Hikâyesi*'ni nakleder.

Buna göre vaktin birinde güzel ahlaklı, her sene mevlid okutmayı ve Ehl-i Beyt'e ikram etmeyi âdet hâline getirmiş bir kimse vardı. Bu kişi âdeti üzerine yine mevlid merasimi tertip eder, ziyafet verir, şerbetler dağıtır. Bu kimsenin, karısı oldukça zengin Yahudi bir komşusu vardır. Bu kadın, komşularında yapılan merasimin mahiyetini ve sebebini kocasına sorar. Adam, peygamberlerinin doğduğu ay geldiğinde Müslüman komşularının evlerinde mevlid tertip ettikleri anlatır. Yahudi kadın o gece rüyasında komşusunun evine bir topluluğun girdiğini ve evin nur ile dolduğunu görür. Gelenlerin kim olduğunu merak eder. Bu eve niçin geldiklerini sorduğu cemaatten Hz. Peygamber'e mevlid okutulduğu için geldikleri cevabını alan kadın merakla Hz. Peygamber'i görmek istediğini beyan eder. Bunun üzerine kadın içeri çağırılır. Hz. Peygamber'e "Ben de iman edip yoluna canımı, malımı bağışlasam, mevlid okutsam beni de ziyaret eder misin?" diye sorar. Hz. Peygamber de ziyaret etmekle kalmayacağını mahşer günü şefaatçi dahi olacağını söyler. Uykudan uyanan kadın mevlid okutmak için hazırlık yaparken kocasının da aynı rüyayı gördüğünü öğrenir. Bunun üzerine her ikisi de Müslüman olup bütün mallarını İslam yolunda harcayıp mevlid okuturlar.

Nâcî hikâyeyi bu şekilde naklettikten sonra mevlid okutulan evlere bir yıl boyunca musibetin uğramayacağını, bu kimselerin Hak katında da izzete nail olacaklarını; mevlidiyle mutlu olup onu idrak edenlere Hz. Peygamber'in şefaatçi olacağını bildirdiğini söyleyerek bu bölümü sonlandırır.

"Kasîde-i Şerîf[e] li-Ebî Bekri'n-Nâcî" başlığı altında Hz. Peygamber'in vasıflarının anlatıldığı ve övüldüğü yedi beyitlik Arapça bir naat bulunmaktadır.

"Faslun fî Fazîleti İsmi'llâhi Teʿâlâ ʿAzze ve Celle" (42-50) başlığı altında ise İsm-i Celâl'in faziletine temas edilmiştir.

"Faslun fî Neş'etihî Rûhihî ʿAleyhi's-selâ[m] fî ʿÂlemi'l-Ervâh" (51-73) başlığı altında ise Cenab-ı Hakk'ın Nûr-ı Muhammedî'yi kendi nurundan yaratması anlatılır. Allah, Hz. Peygamber'in nurunu her şeyden evvel yaratmış, onu henüz arz ve semanın olmadığı bir zamanda kendi esması ile eğitmiştir. Hakk'ın esmasını zikretmekle meşgul olan Resulullah'ın nuru Rahman ismine gelince Allah'ın rahmet nazarına muhatap olmuş, bu esnada edebinden terlemiş, bu terden önce diğer nebilerin ruhu halk edilmiştir. Hz. Peygamber'in nuru Kahhar ismini zikretmeye başlayınca bu sefer Hakk'ın korkusundan yine terlemiş, bu terden de Arş, Kürsî, Levh, Kalem, Ay ve Güneş yaratılmıştır. Yıldızlar Peygamber'in yüzünün; âlim ve salih kimseler göğsünün; Beyt-i Mamur, Kâbe ve Ravza-i Mutahhara ile mescitler sırtının; müminlerin ruhları kaşlarının; müşrikler ve Mecusiler ile cümle kötü kimsele-

rin ruhları kuyruk sokumunun, yeryüzü ise ayaklarının terinden yaratılmıştır. Daha sonra bunlar bir yere toplanmış ve hepsine Hz. Peygamber'in nuruna bakmaları emredilmiş; o esnada Resulullah'ın başını görenler dünyada sultan, kalbini görenler sülûk ehli, dilini görenler hafız-ı Kur'an, yüzünü görenler ise âlim olmuşlardır.

"Faslun fî Neş'etihî Salla'llâhu ʿAleyhi ve Sellem fî ʿÂlemi'l-Ecsâm" (74-96) bölümünde Nâcî, Hz. Peygamber'in bedeninin yaratılmasına temas eder. Buna göre Resulullah'ın vücudunu yaratmayı dileyen Allah, Hz. Cebrail'e dünyadaki temiz ve mübarek mekânlardan bir miktar toprak almasını ve onu cennet ırmaklarının suları ile yoğurmasını daha sonra bütün âlemleri gezdirmesini ve nihayet Âdem'in hamuruna eklemesini emreder. Hz. Âdem'e ruh üflendikten sonra alnında Hz. Peygamber'in nuru parlamaya başlar. Hz. Havva'nın hamile kalması ile bu nur ona intikal eder. Sonra sırasıyla Hz. Şit'e, Hz. İbrahim'e Hz. İsmail'e ondan da temiz ve pâk bir silsile takip ederek Hz. Abdullah'a kadar ulaşır. Hz. Amine'nin Resulullah'a hamile kalmasıyla nur onun alnında parlamaya başlar.

"Faslun fî Neş'etihî Salla'llâhu ʿAleyhi ve Sellem fî ʿÂlemi'l-Ecsâm" (97-117) başlığı altında nakledilenler bir önceki bölümün devamı mahiyetindedir. Bu kısımda Hz. Peygamber'in doğumu esnasında gerçekleşen mucizeler Hz. Amine'nin ağzından anlatılmıştır: Hz. Amine doğumun yaklaştığı esnada bir nurun zuhur edip evini aydınlattığını, bir meleğin göğsünü sıvazladığını ve böylece gözlerindeki perdenin kalkarak âlemi bütün varlığı ile gördüğünü, bu sefer üç meleğin ellerinde üç sancak olduğu hâlde gökten indiğini; bu bayraklardan birinin batıya, birinin doğuya ve birinin de Kâbe üzerine dikildiğini ifade eder. Bu sırada pek çok güzel kız zuhur eder ve Amine'ye tadı anlatılmayacak kadar lezzetli şerbetler sunarlar. Öyle ki şerbeti içmesiyle birlikte Hz. Amine ömrünün nihayetine kadar susamayacak kadar suya kanar. Kuş suretinde bir melek gelerek şefkatle göğsünü sıvazlar ve ona türlü muştular verir. Tam bu esnada Hz. Peygamber dünyayı şereflendirir. Hz. Amine oğlu doğar doğmaz onu meleklerin alıp bilmediği bir yere götürdüklerini ifade eder.

Nâcî bu bölümün sonunu "Merhaba Faslı"na ayırmıştır. Bu fasıl dört beyitten ibarettir.

"Faslun fi'l-ʾAlâmâti'lletî Zaheret ʾİnde Vilâdâtihî ʿAleyhi's-selâm" (118-142) başlığı altında ise Hz. Peygamber'in doğduğu gece gerçekleşen diğer mucizelere temas edilmiş, bu mucizeler yine Hz. Amine'nin ağzından aktarılmıştır. Buna göre o kutlu gecede Kâbe secdeye varmış, dile gelip konuşarak kendisini Hz. Peygamber'in putlardan ve şirkten temizleyeceğini, ümmetinin mal sarf ederek her sene ziyaretine geleceklerini ifade etmiş; Mecusilerin ateşi sönmüş, Kisra'nın sarayı yerle yeksan

olmuş, Şeytan'ın göğe çıkması yasaklanmış, puthanelerdeki bütün putlar yere kapaklanmış, kâfirlerin mabetleri yıkılmıştır. Hz. Peygamber dünyayı teşrif eder etmez hemen secdeye varmış ve ümmetine cenneti nasip etmesini Hak'tan niyaz etmiştir. Nâcî bu noktadan sonra;

Nâciyâ irdi Resûl ḳırḳ yaşına
ʿÂlem eylerdi pesend her işine (137)

diyerek sözü üzerine almış ve Hz. Peygamber'in kırk yaşına gelinceye kadar herkesi kendine hayran bırakacak temiz ve günahsız bir hayat sürdüğünü ifade etmiştir. Kendisine nübüvvet verilen Resulullah, bu vazifesinin on üç senesini Mekke'de on senesini Medine'de olmak üzere yirmi üç sene ifa etmiş ve altmış üç sene ömür sürmüştür.

"Faslun fî Muʾcizâti'n-Nebiyyi Salla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem" (143-172) başlığı altında Nâcî, Hz. Peygamber'in mucizelerine temas eder, aynı zamanda güzel ahlakına değinir: Resullah'ın gölgesi yere düşmez ve üzerine sinek konmazdı. Önünü nasıl açıkça görürse arkasını da öylece görürdü. Dişlerinin nurundan geceler aydınlanır, eli az bir yemeğe değse o yemek bereketlenir, bitmek bilmezdi. Kuru bir hurma dalı dikse o dal anında yemiş verirdi. Hıra Dağı'na ayak basınca dağ vecde gelip titrerdi. Parmağından su akıtıp bir işaretiyle ayı ikiye bölerdi. Dağ, taş kendisine selam verir, O'nunla konuşurdu. Deve, keler ve ceylan gibi hayvanlar O'nunla söyleşir, O'na selam verirdi. Bir işaretiyle ağaçlar yerlerinden ayrılır, kökleri yerde süründüğü hâlde Peygamber'in yanına gelirdi. Nice âmâ O'nun lütfu ile görür, nice hasta O'nun yardımıyla şifa bulurdu. Ölüler hitabıyla canlanırdı. Cömertlik, sabır ve tevekkülde bir eşi daha bulunmazdı. Öyle ki, tek seferde üç yüz deveyi başkalarına ihsan ettiği olurdu. Kendisine hediye verilirse kabul eder, buna mukabil sadaka ve zekât almaz, Ehl-i Beyt'e de bunları almayı yasaklardı. Hırkasını ve ayakkabısını kendisi tamir eder, evinin bazı işlerini bizzat görürdü. Hem merkebe hem ata hem deveye hem de katıra binerdi. Kimi zaman binitinin terkisine başkalarını da alırdı. Hastaları ziyaret ederdi. Bazen on gün olur bir şey yemez; ümmeti için durmadan, dinlenmeden çalışırdı. Cenab-ı Hakk'ın kendisine gizli hazineleri bahşetmesine rağmen o bunlara yüz çevirir, ümmetinin kurtuluşundan başka bir şey talep etmezdi.

Nâcî bu bölümü, Resulullah hakkında ne yazılsa kalemin ve ömrün yetmeyeceğini ifade ederek ve bir kaside söyleyeceğini bildirerek tamamlar.

"Kasîde-i Şerîf[e] li-Ebî Bekri'n-Nâcî Razıya'llâhu ʾAnh" başlığı altında Ebubekir Nâcî "mim/م" revisiyle ve mürdef kafiye ile 15 beyit uzunluğunda ve

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla söylediği kasidede Hz. Peygamber'e ve O'nun üstün vasıflarına temas eder ve şefaat arzusuyla sözlerini bitirir.

"Faslun fî Mi'râci'n-Nebiyyi Salla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem" (173-237) serlevhası altında ise Hz. Peygamber'in miraca yükselişi konu edilmiştir: Cenab-ı Hakk'a aşk ile bağlı olan Resulullah'ın hemen bütün sözleri de O'na dair idi. Cennette ve gökte bulunanlar da Allah'ın Peygamberi'ne müştaktılar ve onu görmeyi arzu ederlerdi. Bunun üzerine Cenab-ı Hak artık vaktin geldiğini, cennete giderek Burak'ı almasını, beraberinde taç, hulle ve kemer olduğu hâlde Hz. Muhammed'i katına davet etmesini, daha önce bir delil olması bakımından Kudüs'e götürülmesini ve orada diğer peygamberlere imamlık yapmasını Cebrail'e emir kılar. Bunun üzerine Cebrail cennete gider. Cennetteki sayısız binek arasından Burak isimli, yemekten içmekten kesilmiş, takati tükenmiş birini görür. Ona bu hâlinin sebebini sorar. Burak, kırk bin yıldan beri ismini duyup âşık olduğu Muhammed isimli birinin aşkıyla yanıp tutuştuğunu söyleyince Cebrail yanına onu alır ve Hz. Peygamber amcasının kızı Ümmühânî'nin evinde iken onu ziyaret eder. Resulullah Cebrail'in selamını alır, Hakk'ın davetine icabet etmek için Burak'a biner ve bir an içinde Kudüs'e varır. Burada cümle geçmiş peygamberlerin ruhlarına imamlık yaparak iki rekât namaz kıldırır. Enbiyanın ruhları Peygamber'in miracını tebrik eder. Daha sonra Allah'ın Resulü Burak'a binmiş olarak nurdan bir merdiven üzerinde göğe yükselir. Gök ehli onu istikbal eder. Sidre-i Münteha'ya gelince ayaklarının altına Sündüs isimli bir döşek yayılır. Bu esnada Hak katından "Merhaba ey sevgili kulum, sen benim peygamberimsin!" şeklinde bir nida işitilir. Hz. Peygamber Refref'e biner; Arş'ı, Kürsî'yi, Levh ve Kalem'i geçerek mekânsızlık sırrına vasıl olur. Burada Cenab-ı Hak ile mesafesi "iki yay aralığı veya daha yakın" olur. Bu esnada Hz. Peygamber ümmetinin selametini ve affedilmesini niyaz eder. Cenab-ı Hak, Hz. Peygamber'e ümmeti için üzülmemesini, onlara rahmetiyle muamele edeceğini, Peygamber'i sevip onun sünnetini işleyenlere cehennemi haram edeceğini bildirir. Bu arada Hz. Peygamber'e beş vakit namazı ümmetinin miracı olarak hediye eder. Resulullah, cennet ve cehennemi gezdikten sonra tekrar yeryüzüne iner. Bu olağanüstü hadiseyi ümmetine bildirir. Bir kısmı hemen tasdik eder, bir kısmı şüpheye düşerek delil ister. Şüpheye düşenler Allah Resulü'nden Şam'a giden kervanın ahvalini sorarlar. O da kervanın durumunu olduğu gibi anlatır. Şüphe sahipleri Hz. Peygamber'in anlattıklarının doğruluğunu kervan dönünce görürler.

"Faslun fi'l- Münâ[câ]ti'n-Nebiyyi Salla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem" (238-261) başlığı altında Nâcî bir münâcât söyler ve kendisinin, anne babasının, hocasının, kendi

öğrencilerinin ve yaşadığı belde halkının iki cihanda da emniyet üzere olmasını, bu duaya "Âmin" diyenlerin de cehennem ateşinden kurtulmalarını niyaz eder.

"Faslun fi [Ve]fâti'n-Nebiyyi Salla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem" (262-333) unvanını taşıyan bölüm Hz. Peygamber'in vefatına ve bu hadiseden duyulan teessüre ayrılmıştır. Hz. Peygamber bir gün mescidinde bir hutbe okurlar ve sahabeye kısa bir vaaz verirler. Daha sonra cemaatten helallik isterler. Sahabeler bu işaretlerden Hz. Peygamber'in vefatının yaklaştığını anlarlar. Allah Resulü başının ağrıdığını söyledikten sonra Ehl-i Beyt'ten de helallik alacağını ifade ederek kendisinin eve götürülmesini ister. İki sahabe koltuğuna girer ve Peygamber'i Hz. Ayşe'nin evine götürürler. Hz. Fatıma da gelir ve gözyaşı içinde babasına ne olduğunu sorar. O da artık Hakk'a ulaşmayı arzu ettiğini, Hasan ile Hüseyin'in yanına getirilmesini ister. Onlar da gelirler ve ağlamaya başlarlar. Bu sırada Cebrail de gelir. Namaz vaktidir. Hz. Peygamber bu hâlde namaz kıldıramayacağını, imamet vazifesini Hz. Ebubekir'in yapmasını emreder. Bunu haber alan ashab üzüntüye kapılır. Figanları Peygamber'in kulağına kadar ulaşır. Allah'ın Resulü, Abbas ve Ali'nin yardımıyla mescide gelir ve Hz. Ebubekir'in arkasında saf tutar. Namazdan sonra Hz. Peygamber ashaba halifesine tabi olmalarını söyleyerek eve geçer. Oldukça bitkindir ve zayıflamıştır. Bu sırada Hz. Fatıma Resulullah'ı görmek isteyen bir kimseye kapıyı açar. Hz. Fatıma, Allah Resulü'nün hasta olduğunu söylerse de bu kişi uzak yoldan geldiğini söyleyerek geri dönmez. Bunun üzerine Fatıma, Arap suretinde bir kimsenin geldiğini, ısrarla kendisini görmek istediğini Hz. Peygamber'e bildirir. Hz. Peygamber bu kimsenin Azrail olduğunu Fatıma'ya haber verir ve onu içeri almasını emreder. Azrail, Hz. Peygamber'e büyük bir hürmetle selam verir, Hakk'ın katından geldiğini bildirir. Hz. Peygamber Azrail'e ruhunu kabzetmek için mi yoksa sadece ziyaret maksadıyla mı geldiğini sorar. Azrail, Allah Resulü nasıl emrederse öyle yapacağını, Hakk'ın emrinin de öyle olduğunu bildirir. Bunun üzerine Hz. Peygamber Azrail'den Ehl-i Beyt'i ile son bir kez helalleşmek için mühlet ister. Hz. Peygamber Ehl-i Beyt ile helalleşir, Azrail'den ümmetine ruhlarını kabzederken zahmet vermemesini ister. Azrail de Hz. Peygamber'e ümmeti için üzülmemesini, onları ölümleri anında esirgeyeceğini söyler. Hz. Peygamber ruhunu teslim edince yer ve gök arası meleklerle dolar taşar. Melekler yedi gün boyunca nöbetleşe gelerek Resulullah'ın cenaze namazını kılarlar.

Hz. Peygamber'in vefatını bu şekilde anlatan Ebubekir Nâcî elimizdeki yegâne nüshaya göre herhangi bir başlık olmadan doğrudan **hatime** kısmına geçer. Özet şeklinde kaleme aldığı mevlidini 1262 yılının Rebiyülevvel ayında tamamladığını ve ona *Dürr-i Manzûm* adını verdiğini bildirir. Nâcî; okuyan, okutan ve yazanlara Allah'ın rahmetiyle muamele etmesi duasıyla eserini nihayete erdirir.

1.8. Eserin Dil ve Anlatım Özellikleri

İstisnaları olmak kaydıyla mevlidler yazılış amaçlarına ve geniş kitlelere ulaşma arzularına uygun olarak ekseriyetle sade bir lisan ile kaleme alınan metinlerdir. 19. yüzyılda telif edilen *Dürr-i Manzûm*'da da bu anlayışın devam ettiğini söylemek mümkündür. Eserde tesadüf edilen Arapça ve Farsça kelimelerin pek çoğu zaten dinî lügatin bir parçası olarak vaktiyle Türkçeye yerleşmiş olanlardır. Eserde dil bakımından dikkat çeken en önemli husus Eski Anadolu Türkçesine (*EAT*) ait bazı eklerin kullanılmış olmasıdır. Mevlidde *EAT* Dönemi'ne ait olan teklik ikinci şahıs emir eki "-gIl ve -gİl"in [anlaġıl (9), alġıl (76), eylegil (81), digil (189)]; gelecek zaman eki "–IsAr/İsEr"in [iriser (102), ḳurtarısar (121)]; bildirme eki "-ubAn/-übEn"in [evlenüben (82), ṭoġuban (95), işidüben (268), ṭuruban (294)] kullanıldığı dikkati çekmektedir.

Metinde eserin yazıldığı dönem için artık arkaik kabul edilebilecek Türkçe kelimeler de göze çarpmaktadır: ayt- (27), ıssı (83, 192 -sahip anlamında-), irgür- (16, 83, Türkçe kaside 14, 204, 283), iv- (223), ḳamu (99), ḳanı (34), ḳatı (105, 186, 188), key (87, 104, 105, 118), şaġışınca (Türkçe kaside 14), ṭoyla- (329), ṭuru gel- (29), uş (190). Günümüze yakın dönemlerde yazılmış başka mevlidlerde de tesadüf ettiğimiz bu arkaik kelime varlığını, Süleyman Çelebi tesirine bağlamak mümkündür.

1.9. Ebubekir Nâcî'nin *Dürr-i Manzûm*'u ile Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât*'ının Karşılaştırılması[4]

Yukarıda da ifade edildiği gibi Türkçenin en güzel ve başarılı örneklerinden biri olarak kabul edilen *Vesîletü'n-Necât*, kendisinden sonra yazılan mevlidleri şekil ve muhteva bakımından derinden etkilemiştir. Öyle ki, müellifler kendi mevlidlerine, müstensihler ise istinsah ettikleri diğer mevlidlere ondan mısra veya beyit alıp eklemekte herhangi bir beis görmemişlerdir (Kütük 2018: 124-125).

Dürr-i Manzûm'dan anlaşıldığı kadarıyla Ebubekir Nâcî de eserini yazarken *Vesiletü'n-Necât*'tan etkilenmiştir. Her şeyden evvel iki eser de mesnevî nazım şekliyle ve Remel bahrinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla söylenmiştir. İki eser arasında *Vesiletü'n-Necât*'ta kısaca nakledilen **Hicret Faslı**'nın (Pekolcay 1993: 117-118) *Dürr-i Manzûm*'da, *Dürr-i Manzûm*'da yer verilen ve mevlid okutmanın faziletini anlatan **Yahudi Kadın ve Erkek Hikâyesi**'nin *Vesiletü'n-Necât* 'ta geçmeyişi sayılmazsa bölümler açısından da mutabakat mevcuttur. Yine hemen hemen her mevlid metninde karşılaşılan tasliye beyitlerine iki mevlid metninde de yer verilmiştir. Bununla beraber

4 Ebubekir Nâcî'nin eserinden alınan beyitlerin sonundaki numaralar bu makalenin devamında verilen transkripsiyonlu metne; *Vesîletü'n-Necât*'tan alınan beyitlerin sonundaki numaralar ise Necla Pekolcay (1993) neşrindeki beyit numaralarına işaret etmektedir. *Vesîletü'n-Necât*'tan alınan beyitlerde metni hazırlayanın imlası korunmuştur.

Süleyman Çelebi'nin eserinde fasıl sonlarına yerleştirilen tasliye beyitleri (*Haşre dek ger dinilürse bu kelâm - Niçe haşrola bu olmaya tamâm // Ger dilersiz bulasız oddan necât - Işk ile derd ile aydun es-salât*) hiç değişmeden tekrarlanırken *Dürr-i Manzûm*'da tek beyitten oluşan ve fasıl sonlarında bulunan bu kabil beyitlerinin sürekli değiştiği müşahede edilir. *Dürr-i Manzûm*'da geçen tasliye beyitleri şunlardır:

Anlara ḥürmetdedür **Nâcî** necât
O Resûl'e biñ selâmile ṣalât (41)
İsteriseñ maḥv olunsun seyyi'ât
'Işḳile di eṣ-ṣalâtü ve'ṣ-ṣalât (50)
Mebde' oldı cümle rûḥa Muṣṭafâ
Vir ṣalâtı rûḥına hem bul ṣafâ (73)
İsteriseñ rûz-ı maḥşerde necât
Ol Resûl'üñ rûḥına vir çoḳ ṣalât (96)
Dileriseñ Bâḳî'den bâḳî ḥayât
'Işḳile ṣıdḳile söyle eṣ-ṣalât (117)
Ümmet olan kişide lâzım nişân
Vir ṣalâtı ṣıdḳile bul 'izz u şân (136)
İsteriseñ **Nâciyâ** âb-ı ḥayât
Ol Resûl'üñ rûḥına eyle ṣalât (142)
Ümmetim senden dilerim vir necât
Sen daḫı ümmet iseñ di eṣ-ṣalât (168)
Mü'min olan kişide budur ṣıfât
Güft ü gûyı terk idüp vir ṣalât (237)
Nâciyâ istersen ol Dârü's-selâm
Ol Resûl'e vir ṣalâtile selâm (261)
Ḫatm-i Manẓūm oldı bâ-cem'-i nükât
Ol Resûl'e biñ selâmile ṣalât (333)

İki eser arasındaki en esaslı farklılık *Dürr-i Manzûm*'un Nâcî'nin ifadesine göre "ihtisarca" yani özet mahiyetinde yazılmasıdır. Nâcî çoğu bahsi Süleyman Çelebi'ye nazaran daha kısa tutmuştur. *Vesiletü'n-Necât*'ın Necla Pekolcay (1993) neşrinin 768, Ahmet Ateş (1954) neşrinin 799, F. Kadri Timurtaş (1990) tarafından hazırlanan ve "Eski ve Asıl Metin" olarak isimlendirilen neşrinin 732, Ahmet Aymutlu'nun

(1995) neşrinin ise 706 beyitten ibaret olduğu dikkate alınırsa sekiz bendlik bir mütekerrir murabbaya ilaveten 355 beyitten oluşan *Dürr-i Manzûm*'un *Vesiletü'n-Necât*'ın aşağı yukarı yarısı hacminde olduğu söylenebilir.

Birbirinden 437 yıl arayla yazılan iki eser arasındaki benzer söyleyişlere ise aşağıdaki beyitler örnek verilebilir:

Vesiletü'n-Necât		***Dürr-i Manzûm***	
Evvel ü Âhir 'Aliyy ü hem 'Alîm Zâhir ü Bâtın Metîn ü hem Mukîm	(17)	Evvel Allâh âḫir Allâh'dır hemân Ẓâhir Allâh bâṭın Allâh'dır inan	(42)
Çün Hirâ tağına basdı ol kadem Tağ deprendi kadem basduğı dem	(337)	Hem Ḥırâ dağına urduḳda ḳadem Vecde geldi ditreyüp dağ ey dedem	(150)
Ol gök ehli cümle karşu geldiler Mustafâ'ya dürlü ikrâm kıldılar	(380)	Her gök ehli ḳarşulayu geldiler Muṣṭafâ'ya çoḳ taḥiyye ḳıldılar	(202)
İşit imdi sen o Fahr-i kâinât Nice hasta oldı vü buldı vefât	(550)	Diñle imdi ol Resûl-i pâk-ẕât Nice ḫaste oluban itdi vefât	(269)

1.10. Eserin Nüshası

Ebubekir Nâcî'nin *Dürr-i Manzûm* isimli mevlidinin şimdilik tespit edilebilen yegâne nüshası Bosna Gazi Hüsrev Paşa Kütüphanesi 6036 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Nüsha, Kütüphaneye Saraybosna'daki Osman Ağa Kütüphanesinden gelmiştir (Nametak, 1998: 152). Yukarıda da belirtildiği gibi yazma, kütüphane kataloğunda yanlışlıkla Felek-zâde Ayntabî adına kaydedilmiştir. Yazma, eserin telifinden dört sene sonra 15 Rebiyülahir 1266 Cumartesi/*M* 28 Şubat 1850 Perşembe günü kuşluk vaktinde Bilac köyünde Hafız Salim *b.* İsmail *b.* İbrahim tarafından istinsah edilmiştir. Nüshanın ferag kaydı şöyledir:

"Temmet el-manẓûmetü bi-ʿavni'llâhi'l-Vehhâb sevvedehû Ḥâfıẓ Sâlim ibni İsmâʿîl bin İbrâhîm ġafera'llâhu lehüm ve li-vâlideyye ve li'l-müʾminîne ve'l-müʾminât ʿan ḳarye-i Bilâc es-senetü sitte ve sittîn ve miʾeteyn ve elf fî Rebîʿi'l-âḫiri el-yevmü'l-ḫamsetü ʿaşere fi's-sebti vaḳti'ḍ-ḍuḥâ"[5]

Alelade kâğıt cild içinde bulunan 170x230,5 (110,5x180) *mm* ölçülerindeki yazma 11 yaprak, filigranlı, su yollu, aharlı, kalınca nohudî renk kâğıda 21 satır hâlinde siyah mürekkeple ve harekeli nesih hatla istinsah edilmiştir. Metin tek kuzulu cedvel içine çift sütun hâlinde yazılmıştır. Cedveller ve bölüm başlıkları kırmızı mürekkepledir. 1b ve 10b'de kütüphane mührü basılıdır.

Baş: Bi'smi'llâḫi'r-raḥmâni'r-raḥîm

Müntehâ-yı maḳṣad-ı ehl-i yaḳîn

Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

Mübtedâ-yı menbaʿ-ı nûr-ı mübîn

Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

Son: Ḫatm-i manẓûm oldı bâ-cemʿ-i nükât

Ol Resûl'e biñ selâmile ṣalât

Sonuç

Hayatı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamayan Ebubekir Nâcî *Dürr-i Manzûm* isimli mevlidini Rebiyülevvel 1262/*M* Şubat-Mart 1846 tarihinde tamamlamıştır. Şair eserini Hz. Peygamber'in şefaatine nail olmak ve hayırla anılmak maksadıyla özet mahiyetinde kaleme almıştır. Şimdilik bilinen yegâne nüshası Bosna Gazi Hüsrev Paşa Kütüphanesi 6036 numaraya kayıtlıdır. Bu nüsha, eserin

5 "Bu manzume bağışlaması çok olan Allah'ın yardımıyla bitti. Onu İbrahim oğlu İsmail oğlu Hafız Salim -*Allah onu, anne babasını ve bütün mümin ve müminleri bağışlasın*- Bilac karyesinde 1266 yılının Rebiü'lahir ayının on beşinde Cumartesi günü kuşluk vaktinde yazdı."

telifinden dört yıl sonra istinsah edilmiştir. *Dürr-i Manzûm* sekiz bendden oluşan bir mütekerrir murabba ile onu takip eden 355 beyitten ibarettir. Bu beyit toplamının 333'ü mesnevi nazım şekliyle söylenmiş olup geriye kalan 22 beyit ise biri 7 beyitlik Arapça diğeri 15 beyitlik Türkçe iki kasideye aittir. Türkçe kaleme alınan pek çok mevlid gibi Remel bahrinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla nazmedilen eser, beyit sayısı itibarıyla kısa mevlidler arasında sayılabilecek uzunluktadır.

2- Dürr-i Manzûm'un Transkripsiyonlu Metni

2-1. Transkripsiyonlu Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem

1- *Dürr-i Manzûm*'un transkripsiyonlu metninde yaygın transkripsiyon sistemi kullanılmış, İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" başlıklı çalışmasında önerilen hususlara uyulmuştur (Ünver 1993). Bununla beraber vezin ile ilgili hususlarda M. Fatih Köksal'ın "Metin Neşrinde Vezin ile İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler" isimli makalesindeki önerilere riayet edilmiştir (Köksal 2012: 63-81).

2- Transkripsiyonlu metinde tasliye beyitleri, iktibaslar ile tamamı Arapça söylenmiş olan kaside *italik* yazılmış, Arapça ibare ve beyitlerin Türkçe karşılıkları dipnotta verilmiştir.

3- Metinde tarafımızca yapılan tamirler köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir: Beni eyler[ler] ziyâret ṣâf ṣâf (123. beyit); Gel berü [ey] Ferhâd-ı ḥubb-ı Şirîn (263. beyit) gibi.

4- Vezin gereği zihaf yapılan hecelerin uzun ünlüsü metinde " ^ " işareti konularak *italik* yazılmıştır: râvîler (1. ve 118. beyitler), îmân (20. beyit) gibi.

5- Vezin gereği yapılan ses türemeleri yay ayraç ( ) içinde gösterilmiştir: vaḳ(i)t (227. beyit), Ḥüsey(i)n (287. beyit), Bek(i)r (254. beyit).

6- Vezin gereği yapılan birleşmeleri (contraction-crase) göstermek için ilk kelimenin son, ikinci kelimenin ilk harfleri "alt çizgi" ile birleştirilmiştir: *ör.* beni eyler (123. beyit), naġamâta ol (131. beyit), riḥleti iḫbârıyla (281. beyit)

7- Nüshada imâle-i maksûreleri göstermek için elifle yazılan "e"ler transkripsiyonlu metinde " ĕ " ile dizilmiştir: Nâcĭyĕ, gelĕn, özĕndigiyçün gibi.

8- Vezin, kafiye ve imla kusurları dipnotta belirtilmiştir.

2.2. *Dürr-i Manzûm'un* Transkripsiyonlu Metni

1b **fî Tebşîri Mevlûdi'n-Nebiyyi ʿAleyhi's-selâm**[6]

Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

-1-

Müntehâ-yı maḳṣad-ı ehl-i yaḳîn
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur
Mübtedâ-yı menbaʿ-ı nûr-ı mübîn
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-2-

Feyż-i Ḥaḳḳ-ı ʿâleme baḫş eyleyen
Ḥubb-ı Ḥaḳḳ'ı gönlüñe naḳş eyleyen
Gözi yaşı cennete naḳş eyleyen
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-3-

Yedi ḳat gökleri seyrân eyleyen
Sidre'den bâlâya ṭayrân eyleyen
ʿÂlemi vaṣfına ḥayrân eyleyen
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-4-

Dâr-ı dünyâ faḳrı iḫtiyâr iden
Râh-ı Ḥaḳḳ'a dâ'im intiẓâr iden
Terk-i dünyâ ile iftiḫâr iden
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-5-

Pertev-i nûr-ı cemâli *kün fekân*[7]
Ṣuʿle-i envâr-ı raḥmet der-zamân
Hem behiştiñ nûr-ı feyżi[8] bî-gümân
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-6-

İsmi Tevrât içre [daḫı] yazılan
Sâḳ-ı ʿarşda hem cinânda ẕikr olan
Kâ'inâta nûr-ı cûd andan gelĕn
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-7-

ʿÂlemi iden ḍalâletden emîn
Aṣlı nesli ʿırḳı ṭâhirdir mübîn
Bil kim oldur *Raḥmeten li'l-ʿâlemîn*[9]
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

-8-

Fırḳa-ı nâcîlere olan şefîʿ
Ḥaḳ ḳatında cümleden ḳadri refîʿ
Dü-cihânda **Nâcî**'yĕ olan şecîʿ
Muṣṭafâ'nıñ mâh-ı mevlûdı budur

---

6 Başlık, nüshada iki kere yazılmıştır.

7 *Kur'an-ı Kerim*'de "kün fe-yekûn: Ol der ve hemen olur." şeklinde Bakara, 2/117; Âl-i İmrân, 3/47, 59; En'âm, 6/73; Nahl, 16/40; Meryem; 19/35; Yâsîn, 36/82 ve Mü'min, 40/68'de geçmektedir.

8 Nüshada "فَيْظى" imlasıyla yazılmıştır.

9 "وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ: (Ey Muhammed!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." *Kur'an-ı Kerim*, Enbiyâ 21/107.

Faṣlun fī Faẓîleti Mevlûdi'n-Nebiyyi Ṣalla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem

2a	1	Râvîler eyler rivâyet ey ulu Ḳıl ʿamel tâ kim olasın sevgülü
	2	Bir kişi var idi aḫlâḳı kerîm Her sene mevlûd oḳudurdı ʿaẓîm
	3	Âl-i Resûl'e ʿaṭâ eyler idi Her kişiyle ḫoş kelâm söyler idi
	4	Bir sene mevlûd içün ḥâżır olup Luṭf-ı Ḥaḳḳ'a ṣıdḳile nâẓır olup
	5	Çekdi süfre virdi şerbet ḫûb ḳoku Bir ḫocaya[10] söyledi mevlûd oḳu
	6	Ḳomşusında bir Yehûdî var idi Ḥatunı ġâyet ile mâl-dâr idi
	7	Ol Yehûde ḳocasına söyledi Ḳomşumuzda ne ola bu ḥâl didi
	8	Ol Yehûdî söyledi ey mâh-rû Bunlarıñ peyġam-beri vardur ulu
	9	İşbu mâh ṭoġduġı aydır şöyle bil Gâyetî taʿẓîm iderler añlaġıl[11]
	10	Ol Yehûdiyye görür ol gice kim Bir cemâʿatle gelüben bir ḥakîm
	11	Ḳomşusı müslim evine girdiler ʿÂlemi hem nûr ile ṭoldurdılar
	12	Ḳapuda ṭurup Yehûdiyye suʾâl Eyledi kim nicesidür işbu ḥâl
	13	Didiler peyġâm-ber-i[12] âḫir-zamân Geldi bu eve ziyâretçün hemân
	14	Didi kim nedür sebeb bir böyle ẕât Kim ziyâretçün gele ʿâlî-şıfât
	15	Didiler mevlûd oḳudur bu kişi Ḥubb-ı âl-i Muṣṭafâ'dur her işi
	16	Didi vardur bir suʾâlim kim beni İrgürür kim şorayım andan anı
	17	Didiler kim perde yoḳdur yüri var Maḳṣadıñ her ne ise ḳıl iʿtiẓâr
	18	Vardı ol dem yâ Resûla'llâh deyü Didi lebbeyk ṭoġrı gel sen içerü
	19	Şordı niçün bu eve itdiñ nüzûl Didi mevlûd oḳıduġıyçün Resûl
	20	Ol Yehûdiyye didi kim yâ Resûl Îmân itsem ola mı ʿaceb ḳabûl
	21	Ben de taʿẓîm eyleyüp mevlûdıña Cân u mâlı ṣarf idüp maʾbûdıña
2b	22	Baña daḫı böylece gelür misin Rûz-ı maḥşer hem şefîʿ olur mısın

10 Nüshada "خُوجَيه" imlasıyla yazılmıştır.

11 añlaġıl: Nüshada "añlagil".

12 Nüshada "يَنْغَمْبَرَى" imlasıyla yazılmıştır.

23 Didi kim belî saña da gelürem[13]
Rûz-ı maḥşer hem şefâ'at ḳıluram[14]

24 Uyanup ḳalbinde ṭutdı kim eri
Kenîsâya[15] varduġında ol perî

25 Ḥâkime varup ide ta'lîm-i dîn
Ḳocası daḫı uyanup[16] dir hemîn

26 Mâl seniñdür emri ḳıl kim varayım
Mevlûd içün çoḳ tedârik göreyim

27 Ḫatun aytdı saña kim virdi ḫaber
Eri didi ol Resûl-i mu'teber

28 Gördügüñ rü'yâyı ben de görmüşem
Ṣıdḳıla mü'min ü müslim olmuşam[17]

29 İkisi bir ḥâkime geldi ṭuru
Geldi ḥâkim ḳarşuladı ilerü

30 Hem ta'allüm eylediler 'ilm-i ḥâl
Mevlûd içün ṣarf idüp mâl u menâl

31 Ṣıdḳıla îmânda pûyân oldılar
Nûr-ı İslâm ile ṣâdân oldılar

32 **Nâciyâ** çünki bilürsin böyle ḥâl
Uġrına ṣarf eyledüñ mi ẕerre mâl

33 Buḫl alupdur 'aḳlıñı ḳılmış esîr
Nefsiñe ḫıss u muṭî'iñ dest-gîr

33 Bir Yehûdiyye ḳadar ġayret ḳanı
'Âleme nâṣiḥ bilürsin sen seni

34 Mevlûd içün ṣâdlıḳ olan evlere
Bir sene irmez muṣîbet anlara[18]

35 Kim ide ta'ẓîm-i sâdât-ı kirâm
Ḥaḳ ḳatında bula 'izz ü iḥtirâm

36 Ol Yehûdiyye ḥâlin gûş eylediñ[19]
Nice devlet buldı anı añladıñ[20]

37 Mü'mine nice olur luṭf u 'aṭâ
Añа ḳıyâs eyle ey ṣâḥib-vefâ

38 Hem buyurdı ol Resûl-i ins ü cân
Kim olursa mevlûdumla ṣâdmân

39 Ben şefî' olurum añа yevm-i dîn[21]
Beni görmişce ṣevâb olur yaḳîn

40 *Anlara ḥürmetdedür* ***Nâcî*** *necât*
O Resûl'e biñ selâmile ṣalât

13 Nüshada "كَلوُرُوْمْ" imlasıyla yazılmıştır.

14 Nüshada "قِيلوُرِيمْ" imlasıyla yazılmıştır.

15 Nüshada "كَنِسَيَه/keniseye" imlasıyla yazılmıştır.

16 uyanup: Nüshada "utanup".

17 Beyitte kafiye kusuru vardır.

18 Beyitte kafiye kusuru vardır.

19 Nüshada "اَيْلَدِينْ" imlasıyla yazılmıştır.

20 Beyitte kafiye kusuru vardır.

21 "Yevm-i dîn", "din günü" ifadesi başta Fatiha suresi (1/4) olmak üzere *Kur'an-ı Kerim*'de birçok ayet-i kerimede (Hicr, 15/35; İnfitar, 82/15, 17 ve 18; Mearic, 70/26; Mutaffifîn, 83/11; Müddesir, 74/46; Sâd, 38/78 *vd.*) geçmektedir.

Ḳaṣîde-i Şerîf[e] li-Ebî Bekri'n-Nâcî
mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

3a **1-** *Rasûlün ẕâtühü'l-ʿulyâ mine'l-Ġaffâri ġufrânü*
Nebiyyün vaṣfühü'l-evfâ li-ẕi'l-ḥâcâti aġvânü

2- *Ḥabibu'llâhi fi'l-ʿulyâ Ṣafiyyu'llâhi fi'd-dünyâ*
Vefiyyu'llâhi fi'l-ʿuḳbâ li-ẕi'l-îmâni bürhânü

3- *Hüve'l-muḥsin hüve'l-mükrim hüve'l-maḥmûd hüve'l-münʿim*
Hüve'n-nûru'llezî yebdû li-ẕi'l-eflâki zeyyânü

4- *Raʾûfun ṣâḥibü'r-reʾfet raḥîmün cismühû raḥmet*
Sirâcü'd-dîni ve'l-millet fe-eyne fevḳahû ṣânü

5- *Münîrun ismühû Aḥmed naṣîrun neslühû emced*
Ḥabîbün aṣluhû Esʿad hüve min-nesli ʿAdnânü

6- *Hüveʾṣ-ṣemsü'l-münîru fî-bürûci'l-iḥtidâ'i bik*
Hüve aynü'l-hidâyâti mineʾs-Sübḥâni emânü

7- *Femâ'l-fevzü lekeʾn-**Nâcî** sivaʾt-tebʿi bihî ḫulḳan*
Fe-lem taġfel minaʾllâhi lehû'l-maṭlûbü ʿirfânü[22]

Faṣlun fî Faẓîleti İsmi'llâhi Teʿâlâ ʿAzze ve Celle

42 Evvel Allâh âḫir Allâh'dır hemân
Ẓâhir Allâh bâṭın Allâh'dır inan

43 Allâh oldı cümleyi var eyleyen
Kâʾinâtı yoḳdan iẕhâr eyleyen

44 Ḳudretiyle var idüp viren vücûd
Allâh oldı bu söze var biñ şühûd

45 Allâh adın ẕikr idüp her rûz u şeb
Ṣıdḳile Allâh diyüben çekme taʿb

46 Maḥrûm olmaz Allâh adın ẕikr iden
Maḥẕûn olmaz Allâh adın fikr iden

47 Ṣaġlıġında Allâh adın itme terk
Gidesin ʿuḳbâya Allâh diyerek

48 Ger lisân ʿışḳile Allâh söyleye
Ḥaḳḳ anıñ biñ cürmini maḥv eyleye

49 Allâh ismi cümle ismin cemʿ ider
Allâh adı nice şerri ḳamʿ ider

50 *İsteriseñ maḥv olunsun seyyi'ât*
ʿIşḳile di eṣ-ṣalâtü ve'ṣ-ṣalât

Faṣlun fî Neşʾetihî Rûḥihî ʿAleyhi's-selâ[m] ʿÂlemi'l-Ervâh

22 **1. beyit:** O, Gaffâr olan Allah tarafından bağışlanmış zatı yüce bir resûl, muhtaçların yardımcısı olan vasıfları kâmil bir nebidir.
2. beyit: O, Allah'ın yüce katında sevgilisi, dünyada ise en seçkin kuludur. Ukbada Allah'ın sadık kulu, dünyada ise müminlerin delili O'dur.
3. beyit: O; muhsin (Allah'ı görürcesine ibadet eden), mukrim (iyilikte bulunan), Mahmud (Allah tarafından övülen) ve Mün'im'dir (ihsanda bulunandır); felekleri süsleyen aşikâr bir nurdur.
4. beyit: Engin şefkat ve merhamet sahibi; varlığı, rahmet ve merhametin cisimleşmiş hâli; milletin kandili, dinin ziyası O'dur. Şanı ondan daha yüksek olan kim vardır?
5. beyit: Nesli inayetle şeref bulan o kandilin ismi Ahmed'dir. Allah'ın sevgilisi olan o zatın aslı Sa'd kabilesinden ve Adnan sülâlesindendir.
6. beyit: O, hidayet burçlarından ışık saçan bir güneş; Sübhan'dan gelen hidayetlerin kaynağı ve teminatıdır.
7. beyit: Ey **Nâcî**, ahlakını O'na tabi kılmaktan başka kurtuluş yolu yoktur; Allah'tan gafil olma, Peygamber'e bağlan. Zira O'nu, matlubunu görmek irfandır.

51 İşit imdi Ḳâdir ü Ḥayy u Ebed
Ol Kerîm ü Ṣânîʿ ü Ferd ü Ṣamed

52 Bu ʿibâdı nicesi var eyledi
ʿÂlem-i eflâki devvâr eyledi

53 Nûr-ı aḳdesden cenâb-ı Kibriyâ
Muṣṭafâ rûḥın yaratdı evvelâ

3b 54 Ḳoydı nûrdan ḳandîl içre ey dilâ
Mâ-sivâ'llâh yoġidi arż u semâ

55 Taʿlîm idüp aña esmâsın Çalab
Meşġûl oldı ṣıdḳile idüp ṭaleb

56 Raḥman ismine irende ol Raḥîm
Naẓar-ı raḥmetle baḳdı ol ḥakîm

57 Utanup Ḥaḳ'dan hemân-dem dökdi der
Enbiyâ ervâḥını ḫalḳ itdi dir

58 Yine ẕikre meşġûl oldı bil hemîn
Ḳahhâr ismine irişdi pâk-dîn

59 Ḳahr-ı Ḥaḳ'dan ḫavf idüben dökdi der
Başı derinden melekler rûḥı dir

60 ʿArş u Kürsî Levḥ ü Ḳalem Şems ü Mâh
Kevkebi yüzleri derinden İlâh

61 ʿÂlim ü şâliḥleri şehîdleri
Gögsi deridür didiler rûḥları

62 Beyt-i Maʿmûr Kaʿbetu'llâh Ravż-ı pâk[23]
Hem mesâcid żahrı deri olma şâk

63 Ḳaşları derinden oldı müʾminûn
Rûḥ-ı pâk-i müʾminât ü müslimûn

64 Mevżiʿ-i ḳuyruḳ deri müşrik mecûs
Cümle ervâḥ-ı ḫabîṯ ü bed-nühûs[24]

65 Ol ayaḳları derinden cümle yir
Bil içinde bulınan ḫalḳ oldı dir

66 Kendülerinden yine der itdi cûş
Cümle maḫlûḳ ʿadedince eyle gûş

67 Her birinde ṭamlanıñ bir rûḥı Ḥaḳ
Ḫalḳ idüp ervâḥ vücûda geldi baḳ

68 İrdi ol demde ḫiṭâb ervâḥ içün
Ol ḫabîbüm rûḥına baḳıñ bütün

69 Kimi baḳdı kimi itmedi naẓar
Kimi gördi baḳdı oldı muʿteber

70 Kim ki gördi başını oldı mülûk
Ḳalbini gören olup ehl-i sülûk

71 Dilini görenler ḫâfiẓ oldılar[25]
Yüzini görenler ʿâlim oldılar[26]

72 Ḥâṣılı her neye dûş oldı naẓar
Bir nevʿ-i şanʿatla oldı muʿteber

23 "Ravża-i pâk" vezin endişesiyle "Ravż-ı pâk" şeklinde okunmuştur.

24 Nüshada "بَدْ نُهوُسْ" imlasıyla yazılmıştır.

25 Mısranın vezni kusurludur.

26 Beyitte kafiye kusuru vardır.

73 *Mebdeʾ oldı cümle rûḥa Muṣṭafâ*
Vir ṣalâtı rûḥına ḥem bul ṣafâ

Faṣlun fî Neşʾetihî Ṣalla'llâhu ʿAleyhi ve Sellem fî ʿÂlemi'l-Ecsâm

4a **74** Çünki bildiñ rûḥ*â*niyyet ḥâlini
Diñle imdi cismiyet[27] aḥvâlini

75 Ḥaḳ murâd itdi vücûd-ı Muṣṭafâ
ʿÂlem-i ecsâma getürmek żiyâ

76 Cebr*â*'il'e var deyü itdi ḫiṭâb
Aṭyeb-i emkineden alġıl türâb

77 Cennet ırmaḳları ile ḳıl ʿacîn
Gezdürüp semâ ile kevn ü mekîn

78 Ḥûr u ġılmân hem melekler ṣarḳ u Ḳâf
Gezdürüñ ʿâlemlerim itsün ṭavâf[28]

79 Enh*â*r-ı cennetde yudı Cebr*â*'îl
Dürr-i beyżâ gibi bir nûr-ı cemîl

80 Oldı Âdem ḫilḳatin ḳıldı murâd
Ol n*û*rı hem ḳodı anda virdi ad

81 Didi Âdem bu Muḥammed nûrı bil
Evl*â*dıña ʿahd-i miṣâḳ eylegil

82 Evlenüben p*â*k ḫatunlar alalar
Her biri böyle vaṣiyyet ḳılalar

83 Tâ ki bu n*û*r ṣâḥibine irgüre
Hem suhûlet birle ıssına vara

84 Baʿdezâ Âdem'de ol nûr-ı şerîf
Ṭurdı ṣoñra Ḥavv*â*'ya irdi laṭîf

85 Şît ü İbrâh*î*m'le İsmâʿîl'e[29] hem
Her birine irişüp defʿ oldı ġam

86 Silsile-be-silsile itdi żuhûr
Cümle ecdâdından eyleyüp ʿubûr

87 Cümleten ʿahde riʿâyet itdiler
Emr-i Ḥaḳḳ'ı key dirâyet itdiler

88 Ol Res*û*l düşdi *Â*mîne raḥmine
Nûr-ı hidâyet irişdi zaḫmına

89 Cebhesinden berḳ u lemʿân eyledi
Gönlüni cismini ṣâdân eyledi

90 Ol Receb ayı ilk cumʿa gicesi[30]
Ol Muḥammed dü-cihânıñ ḫocası

91 Ṣulb-i ʿAbdu'll*â*h'dan itdi pâk-ẕât
Ol *Â*mîne raḥmine aḥsen-ṣıfât

92 Cümle cennet ḳapularıñ açdılar
Ḥ*â*l dilince maḫl*û*ḳ*â*t söyleşdiler[31]

27 "cismiyyet" kelimesi vezin gereği "cismiyet" şeklinde okunmuştur.

28 Mısra nüshada "Gezdürüñ (كزْدُرُونْ imlasıyla) ʿâlemlerim itsünler ṭavâf" şeklinde yazılmış olup "gezdürün" kelimesine "nûn" harfi sonradan ilave edilmiştir.

29 Nüshada "اِسْمَعِيلِه" imlasıyla yazılmıştır.

30 Mısranın vezni kusurludur.

31 Beyitte kafiye kusuru vardır.

93 Müjdeler geldi Muḥammed Muṣṭafâ
Raḥm-i mâderde durur ṣâḥib-ṣafâ

94 Ol rebîʿü'l-evvel ayı bil ṣaḥîḥ
On ikinci gicesi vech-i ṣabîḥ

4b **95** Ṣubḥa yaḳîn ṭoġuban itdi ẓuhûr
Olmadı ḳâbil aña bedr-i büdûr

96 *İsteriseñ rûz-ı maḥşerde necâ*t
*Ol Resûl'üñ rûḥına vir çoḳ ṣalâ*t

Faṣlun fî Neşʾetihî Ṣalla'llâhu ʿAleyhi ve Sellem fî ʿÂlemi'l-Ecsâm

97 Âmîne itmek yaḳîn oldı ẓûhûr
Berḳ urup lemʿân[32] idüben çıḳdı nûr

98 Ṣöyle ki ḫânemi[33] berrâḳ eyledi
Gözümi göñlümi işrâḳ eyledi

99 Bir melek ṣadrım ṣıġadı ey ulu
Perde ḳalḳup ʿâlemi gördüm ḳamu

100 Üç melek elinde indi üç livâ
Biri maşrıḳda dikildi pür-ṣafâ

101 Biri maġrib biri Kaʿbe üstüne
Dikdiler tebşîrle Ḥaḳ dostuna

102 Milki şarḳa ġarba iriser bunuñ
Ḥükmi yire göge varısar bunuñ

103 Hem daḫı itdi ẓuhûr çoḳ meh-likâ
Ellerinde kâseler ṭolu şehâ

104 Ṣundılar birin bana içdim ʿazîz
Vaṣf olunmaz diller ile key leẓîẕ[34]

105 Nûra ġarḳ oldı vücûdum key ḳatı
Ṣuṣamadım ʿömrümüñ nihâyeti

106 Geldi bir melek ḳuş idi ṣûreti[36]
Eyle aḥsen vaṣf olunmaz sîreti[37]

107 Rıfḳla ṣadrım ṣıġayup söyledi
Dürlü dürlü bana müjde eyledi

108 Ṭoġdı ol dem[38] ol risâlet maʿdeni
Ṭoġdı ol dem ol risâlet maḫzeni

109 Aldılar ol dem melekler gitdiler
Ol ciger kûşemi bilmem n'itdiler

Maṭlab[35] İrvâʾi âb-ı ṭayyibe vaḳtinde

Maṭlab[39] Der-vaḳt-i ḳıyâm

32 "lemeʿân" kelimesi vezin gereği "lemʿân" okunmuştur. Nüshada da böyle okunacak şekilde harekelenmiştir.

33 Nüshada "حَانَمِي" imlasıyla yazılmıştır.

34 Beyitte kafiye kusuru vardır.

35 **Matlab** (demand, wish, proposition, agloss), yazma eserlerde okuyucunun dikkatini çekmek, metinde geçen herhangi bir hususu vurgulamak, okuyucudan bir şey talep etmek ya da konu başlıklarını göstermek maksadıyla derkenara yazılan ibareye verilen isimdir. Yazma eserlerde matlab ile ilgili olarak şu kaynaklara *bk.* (Abdulkadiroğlu, 1997: 540; Mollaibrahimhakkıoğlu, 2007: 105). "Matlab" ibaresi nüshada 104, 105 ve 106. beyitlerin hizasına gelecek şekilde yazılmıştır.

36 Nüshada "صُورهَ تي" imlasıyla yazılmıştır.

37 Nüshada "سِرتِي" şeklinde yazılmış ve harekelenmiştir.

38 Ṭoġdı ol dem: Nüshada "Ṭoġdı ol dem ol dem".

39 Matlab nüshada 108 ve 109. beyitlerin hizasına gelecek şekilde yazılmıştır.

110 Cümle mevcûd hep lisâna geldiler
Ol Resûl'e çoḳ tahiyye ḳıldılar

111 Söylediler merḥabâ yâ Muṣṭafâ
Merḥabâ ey nûr-ı çeşm-i aṣfîyâ

112 Merḥabâ ey maẓhar-ı luṭf-ı Kerîm
Merḥabâ ey menbaʿ-ı cûd-ı ʿamîm

113 Merḥabâ ey müctebâ maḥbûb-ı Ḥaḳ
Merḥabâlar dü-cihân merġûb-ı Ḥaḳ

114 Merḥabâ kevn ü mekânıñ ser-veri
Merḥabâ bütün cihânıñ reh-beri

5a **115** Mâh cemâliñ ẓulmeti refʿ eyledi
Ḥüsn-i ḫulḳuñ[40] kürbeti defʿ eyledi

116 Cümle ḫalḳa sensin ancaḳ muḳtedâ
Enbiyâlar ser-veri bay[41] u gedâ

117 *Dileriseñ Bâḳî'den bâḳî ḥayât*
ʿIşḳile ṣıdḳile söyle eṣ-ṣalât

Faṣlun fi'l-ʿAlâmâti'lleti Ẓaheret ʿİnde Vilâdâtihî ʿAleyhi's-selâm

118 Râvîler şöyle rivâyet itdiler
Ehl-i ʿirfân key dirâyet itdiler

119 Didiler ṭoġduġı[42] gice ol Resûl
Eylemişdi çoḳ ʿalâmetler nüzûl

120 Kaʿbe secde eyleyüp itdi kelâm
Didi ṭoġdı efẓal-i ḫayrü'l-enâm

121 Pâk idüp şirkile putlardan beni
Ḳurtarısar ol nüḥûsetden beni

122 Mâl u naḳdin ṣarf idüp ümmetleri
Ṣıdḳile beẓl eyleyüp niʿmetleri

123 Beni eyler[ler] ziyâret ṣâf ṣâf[43]
Her sene gelüp beni eyler[ler] ṭavâf

124 Hem mecûsıñ âteşi oldı ḫumûd
Köşk-i Kisrâ düşüp oldı bî-vücûd

125 Ol gice sürüldi şeyṭân-ı laʿîn
Ḳomadılar bir daḫı göge hemîn

126 Bir ṣanem ḳalmadı hem put-ḫâneler
Cümle vîrân oldı ol bîgâneler

127 Ol gice dünyâyı cennet itdiler
Maʿbed-i küffârı vîrân itdiler[44]

128 Didiler oġluñ gibi ẓât-ı şerîf
Bu cihâna gelmemişdir ey naẓîf

129 Bu ḥabîb-i Ḥaḳ durur müjde saña
İns ü cinni tesḫîr ider Ḥaḳḳ aña

40 Ḫulḳuñ: Nüshada "ḫalḳın" okunacak şekilde harekelenmiştir.

41 bay: Nüshada "pây".

42 Kelime "طوُغدوُكي" imlasıyla yazılmıştır.

43 Aslı "ṣaf/صف" olan kelime nüshada bu şekilde imla edilmiştir.

44 Beyitte kafiye kusuru vardır.

130 Başına incü cevâhir ṣaçdılar
Yedi cennet ḳapuların açdılar

131 Başladı naġam*â*ta ol dem ḥûr-ı ʿîn
Ṭûb*â* ile enhur-ı cennet muʿîn

132 Secdeye vardı o dem gördüm Resûl
Ḳulaġım aġzına urdum dirdi ol

133 Yâ İlâhî ümmetim vir ümmetî
Ümmetimle nâṣib eyle cenneti

134 Çünki beni ḫalḳ idüp ḳıldıñ ḥabîb
Ümmetimiñ derdine eyle ṭabîb

5b **135** Ümmet olduñ ise işle sünneti
Rûz-ı maḥşer saña disün ümmetî

136 *Ümmet olan kişide lâzım nişân*
Vir ṣalâtı ṣıdḳile bulʿizz u şân

137 **Nâciyâ** irdi Res*ûl* ḳırḳ yaşına
ʿÂlem eylerdi pesend her işine

138 ʿÖmri içre olmadı h*îç* müttehem
Cümle n*âs* dirdi budur ṣâḥib-kerem

139 Ḳırḳ yaşında geldi nübüvvet hemîn
Virdi muʿcizâtı Rabbü'l-ʿâlemîn

140 Hem nübüvveti yigirmi üç sene
Mekke'de ṭurmuş idi on üç sene[45]

141 On sene Medîne'de dirler cevâb
Yaşı altmış üç senedir bi'ṣ-ṣavâb

142 *İsteriseñ **Nâciyâ** âb-ı ḥayâ**t**[46]*
*Ol Resûl'üñ rûḥına eyle ṣalâ*t

Faṣlun fî Muʿcizâti'n-Nebiyyi Ṣalla'llâhu Teʿâlâʿ Aleyhi ve Sellem

143 Ol behiştiñ ʿandelîbi ey lebîb
Añla ʿârif ṣoḥbetinden bul ṭabîb

144 Çün işitdiñ[47] mevl*û*duñ evṣâfını
Diñle imdi muʿcizâtı elṭâfını

145 Nûr idi h*îç* gölgesi olmaz idi
Üzerine hem siñek[48] ḳonmaz idi[49]

146 Hem öñünde[50] nice görürdi ʿıyân
Öyle ardında görür idi inan

147 Dişleri nûr ile şeksiz giceler
Nûr ṭolar evler ile oṭalar

148 Eli degse bir azacıḳ yemege
Ḳarîb olmaz idi ol dükenmege

45 Beyitte kafiye kusuru vardır.

46 Âb-ı ḥayât: Nüshada "âb u ḥayât".

47 Nüshada "اشتدن" imlasıyla yazılmıştır.

48 Nüshada "سِنَكْ" imlasıyla yazılmıştır.

49 Beyitte kafiye kusuru vardır.

50 Nüshada "اوُنَدَه" imlasıyla yazılmıştır.

149 Bir ḳurı ḫurmâ[51] dalın eylerdi ġars
Ṭutunup yemiş virirdi yek nefes

150 Hem Ḥırâ dağına urduḳda ḳadem
Vecde geldi ditreyüp dağ ey dedem

151 Parmağından aḳıdub âb-ı revân[52]
Bir işâretle ayı yardı hemân

152 Ṭağ u ṭaş selâm virüp söyler idi
Her biri ʿarż-ı niyâz eyler idi

153 Develer żabb u ġazel gelür idi
Hem selâm virüp aña ṭurur idi[54]

154 Hem işâret birle eşcâr-ı ʿaẓîm
Mevżiʿinden çıḳar idi ey kerîm

6a **155** Köki yirde sürinüp gelür idi
Ol Resûl'uñ öñine[55] ṭurur idi[56]

156 Nice aʿmâ nice aṣḥâb-ı ʿilel
İrmişiken cismine nevʿ-i ḫalel

157 Ol Resûl'üñ luṭfı ile ʿilleti
Defʿ olup giderdi cümle kürbeti

158 Çürimiş mevtâlara idüp ḥiṭâb
Ḥayy olurdı böyledir añla ṣavâb

159 Cûd u saḫâda daḫı ol bî-ʿadîl
Ṣabr u tevekkülde idi bî-meṣîl

160 Seksen oḳḳa altunı oldı ḳasîm
Nefsine bıraḳmadı bir şey kerîm

161 Birine üç yüz deve virir idi
Hem hediyye virseler alur idi[57]

162 Ṣadaḳa ile ẕekât yemez idi
Ehl-i beytine ḥelâl görmez idi[58]

163 Ḥırḳasın yamar idi hem naʿlini
Baʿżı işlerdi eviniñ fiʿlini

164 Merkebe biner idi hem ol ata
Deveye binerdi ḳaṭıra ata

165 Baʿżılarıñ terkiye alur idi
Ḥaşte olsa görmege gelür idi

166 On gün olur idi yemezdi ṭaʾâm
Ümmetiyçün çalışurdı ol müdâm

167 Genc-i kenziñ miftâḥın virdi Ḥudâ
Söyledi kim istemem yâ Rabbenâ

168 *Ümmetim senden dilerim vir necât*
Sen daḫı ümmet iseñ di eş-şalât

Maṭlab[53]
Mizâb-ı
virdi

51 Nüshada "حوُرْمَه" imlasıyla yazılmıştır.

52 âb-ı revân: Nüshada "âb u revân".

53 Matlab nüshada 151 ve 152. beyitlerin hizasına gelecek şekilde yazılmıştır.

54 Beyitte kafiye kusuru vardır.

55 Nüshada "اُونَه" imlasıyla yazılmıştır.

56 Beyitte kafiye kusuru vardır.

57 Beyitte kafiye kusuru vardır.

58 Beyitte kafiye kusuru vardır.

169 Ḫâme ʿâciz ʿömr ḳâṣır n'eyleyim
Ol Resûl'i nicesi vaṣf eyleyim

170 ʿÂcizâne **Nâcî**-i kemter żaʿîf
Bir ḳaṣîde söyledi diñle naẓîf[59]

171 Bir ḳarınca ayaġında bir cerâd[60]
Ol Süleymân'a getürdi oldı şâd

172 Ḥüsn-i ẓannile cerâʾet eyledim
Ol Resûl'üñ vaṣf-ı pâkin söyledim

173 **Ḳaṣîde-i Şerîf[e] li-Ebî Bekri'n-Nâcî Raḍıya'llâhu ʿAnh**
fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

1- Ey Resûl-i maẓhar-ı taḥḳîḳ-i ẕü'l-ḳadri'l-*ʿâẓ*îm
Ey kerîm-i menbaʿ-ı cûd u saḫâ luṭf u ʿamîm

6b **2-** Ey şefîʿ-i rûz-ı dîn ey ṣâḥib-i seyf-i mübîn
Ey hidâyet menbaʿı ṣâh-ı ṣırâṭ-ı müstaḳîm

3- Ṣuḥfe-i ʿâlem cemâliñ nûrına maẓhar olup
Gün gibi buldı nemâ geldi vücûda her ʿadîm

4- Revnaḳ-efzâ ideliden cism-i pâkiñ ʿâleme
Ol ʿadem ḳıdrı[61] ḳırıldı feyż-i Ḥaḳḳ olup ḥamîm

5- Ḳaşlarıñ miḥrâbına özĕndigiyçün bedr-i mâh
Pâsbân-ı çarḫ olu[ban] terk-i ḫ˘âb itdi hemîn[62]

6- Vech-i pâkiñ nûrına ṭâlib olup şems ü ẕukâ
Bunca yıllar ṭolaşur eflâki tâ taḫt-ı remîm

7- Ḳadd-i ḫoş-reftârıña ʿâşıḳ olup ṭûbâ daḫı
Ṣalınur cennât içinde olmayup bir ân muḳîm

8- Ṣaçların vaṣfı cihânda bir ʿaceb sırr oldı kim
Muṣḥaf-ı Ḳurʾân'a resm itdi anı ehl-i resîm

9- Nüh felekden geçüben ol Sidre'ye başdı ḳadem
Ol şerefden vecde geldi dönmededür müstedîm

10- ʿÂlem-i erv*â*ḥda rûḥın nûr-ı aḳdesden Ḥudâ
Eyledi taṣvîr ü andan cisme girdi her cesîm

11- ʿÂlem-i ẕerre[63] resed[64] olduḳda ẕirr-i pâküñe[65]
Kim muḳârîn oldı ise buldı ol fevz ü kerîm

12- Ümmetiñ ʿâṣîleriniñ[66] baʿżına veyl ü helâk
Vaʿd olanda utanup girdi zemîne ol caḥîm

13- Ol Ḥudâ-yı Lem-yezel *levlâk*[67] buyurdı şânıña
Bu ḥaḳîr ü kemterîn ḳadriñ bilürem ʿan-şamîm

---

59 naẓîf: Nüshada "nażîf".

60 cerâd: Nüshada "cerât".

61 Arapça bir kelime olan "ḳıdr" "çömlek" anlamına gelmektedir.

62 Beytin kafiyesi, kasidenin kafiyesine uymamaktadır.

63 ʿÂlem-i ẕerre: Nüshada "ʿÂlem-i ẕürre" okunacak şekilde harekelenmiştir.

64 Resed: Nüshada "resid" okunacak şekilde harekelenmiştir.

65 Mısranın vezni kusurludur.

66 Nüshada "عَاصِلَرِينكْ" imlasıyla yazılmıştır.

67 لَوْلاكَ لَوْلاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ "Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım." kutsi hadisinden kısmî iktibastır. Hadisin sahihliği şüphelidir. (Yılmaz 1992: 113)

14- Olsa ḳumlar ṣaġışınca ʿömrümüñ ḥaddi eger
Lâyıḳınca vaṣfıña irgüremem olsam ḳasîm

15- Rûz-ı maḥşer bu ḥaḳîr ü aḥḳara sen ol şefîʿ
Dü-cihân ol Kibriyâ virsün aña ḳalb-i selîm

7a

Faṣlun fî Miʿrâci'n-Nebî Ṣalla'llâhu Teʿâlâ ʿAleyhi ve Sellem
fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

174 Gel berü ey ṭâlib-i esrâr-ı Ḥaḳ
Gel berü ey ʿâşıḳ-ı envâr-ı Ḥaḳ

175 Çün işitdiñ muʿcizâtından ḫaber
Diñle imdi miʿrâcından bir eṯer

176 ʿÂşıḳ-ı dîdâr idi Mevlâ'ya ol
Yek nefes ṣarf itmedi ehvâya ol

177 Dâ'imâ ʿışḳile olurdı özi
Mevlâsından ġayrı yoḳ idi sözi

178 Hem semâvât hem cinân içre olan
Aḥmed'e müştâḳ idi der-dil[68] ü cân

179 Ḥaḳ Teʿâlâ'dan niyâz itdi bular
ʿIşḳımız kemâldedür eyle tîmâr

180 Cebrâ'il'e Ḥaḳ buyurdı yüri var
Cennete gir al Burâḳ itme ḳarâr

181 Tâc u ḥulle al kemer hem bâ-ṣafâ[69]
Vaḳtidür olsa gerek ʿahde vefâ

182 Ol ḥabîbüm Muṣṭafâ teşrîfine
Diḳḳat itsünler anıñ talṭîfine

183 Ol ḥabîbüme getürüp ol delîl
Ḳuds'e varsun seniñ ile Cebrâ'îl

184 Enbiyâ ervâḥına olsun imâm
Cümle ervâḥ aña itsünler tamâm

185 Baʿdehû itdür ʿurûc der-gâhıma
Ol ḥabîbüm irsün ʿizzet-gâhıma[70]

186 ʿIşḳım ile çoḳ zamândır eyler âh
Hem melekler ḥûr-i ʿîn[71] ʿömrin tebâh

187 Cümlesi görmek niyâz eyler ḳatı
ʿIşḳile selb eylemişler râḥatı

188 Cebrâ'îl varup cinân içre naẓar
Eyledi kim bî-ḥisâb atlar gezer

189 Birisi terk-i ġıdâ itmiş ḳatı
Ḥaste gibi ḳalmamış hiç[72] ṭâḳati

190 Ol Burâḳ'a söyledi digil baña
Ne belâ irdi bu yirde di saña

191 Didi ḳırḳ biñ yıl muḳaddem bir ṣadâ
İrdi ḳulaġuma uş oldum hebâ

68 Nüshada "دَرْدِيلْ" imlasıyla yazılmıştır.

69 bâ-ṣafâ: Nüshada "yâ ṣafâ".

70 Beyitte kafiye kusuru vardır.

71 ḥûr-i ʿîn: Nüshada "ḥûri vü ʿîn".

72 Nüshada "هِچْ" imlasıyla yazılmıştır.

192 Yâ Muḥammed diyü bir ses diñledüm
Çaġıran kim çaġrılan kim bilmedüm[73]

193 ʿÂşıḳ oldum ol adıñ ıssına ben
Terki ḳıldım uġrına cânile ten

7b **194** Aldı Burâḳ'ı o dem itdi nüzûl
Ümmühânî ḫânesindeydi Resûl

195 Ḳapudan itdi ṣalâtile selâm
Ṭaşra çıḳdı işidüp ḫayrü'l-enâm

196 Didi Ḥaḳ gönderdi saña ḥulle tâc
Hem daḫı bir Bur*âḳ*-ı ẕi'l-iḫtiyâc

197 Bindi ol dem ol Burâḳ'a ṭutdı râh
Bir nefesde Ḳuds'e irdi yüzi mâh

198 Gelür iken çoḳ ʿacâ'ib gördiler
Yirde gökde çoḳ ġarâ'ib gördiler

199 Enbiyâ ervâḥına oldı imâm
İki rek'at ḳıldı Aḳṣâ'da[74] tamâm

200 Her birisi şâd oluban didiler
Mi'r*â*cıñ[75] ḳutlu ola söylediler[76]

201 El-vedâʿ idüp o demde Muṣṭafâ
Bindi Burâḳ üstüne ol pür-ṣafâ

202 N*û*rdan urulmış idi bir nerdübân
Çıḳdılar ol dem göge şems-i cihân[77]

203 Her gök ehli ḳarşulayu geldiler
Muṣṭafâ'ya çoḳ taḥiyye ḳıldılar

204 Cümle ʿâşıḳ irişüp maʿşûḳına
Muṣṭafâ ʿazm eyledi maḥbûbına[78]

205 Sidre'ye irgürdi ol şâh-ı cihân
Pâyına döşetdiler Sündüs hemân

206 Ḥaḳ Teʿâlâdan irişdi bir nidâ
Merḥabâ yâ Muṣṭafâ yâ Murtaẓâ

207 Merḥabâ ey sevgülü ḳulum benüm
Merḥabâ sensin Resûl'üm benüm

208 Geldi Refref öñüne oldı ḳarîn
Bindi aña *raḥmeten li'l-ʿâlemîn*

209 ʿArş u Kürsî Levḥ ü Ḳalem geçdi ol
Lâ-mekân sırrına hem irişdi ol[79]

210 Yâ ḥabîbim gel yaḳîn deyü ḫiṭâb
İrişürdi bî-ḥurûf añla ṣavâb

73 Beyitte kafiye kusuru vardır.

74 Nüshada "اَقْصَدَهْ" imlasıyla yazılmıştır.

75 Nüshada "مِعْرِجِنْ" imlasıyla yazılmıştır.

76 Beyitte kafiye kusuru vardır.

77 şems-i cihân: Nüshada "şems ü cihân".

78 Beyitte kafiye kusuru vardır.

79 Beyitte kafiye kusuru vardır.

211 *Ḳâbe ḳavseyn*[80] miḳdârından daḫı az
Geldi yaḳîn ḳıldı Ḥaḳḳ'a keşf-i râz

212 Hem taḥiyyât oḳuyup itdi ṣenâ
Ümmetimi dilerim yâ Rabbenâ

213 Ümmetimi eyleme benden cüdâ
Bu durur senden murâdum ey Ḥudâ

214 Evvel âḫir bu durur yâ Rab niyâz
Ümmetim raḥmetle eyle imtiyâz

8a **215** Ḥaḳ'dan irdi bir ḫiṭâb kim ey cemîl
Ümmetiñçün ẕerrece olma melîl

216 Baḥr-i raḥmetime eyle yek-naẓar
Diḳḳat eyle var mıdır ḥadd u kenâr

217 Anlarıñ ecrâmı maḥv itmez anı
Anlarıñ ʿiṣyânı naḳṣ itmez anı[81]

218 Ben seni sevdim ḥabîb itdim baña
Dü-cihânı baḫş ḳıldım ben saña

219 Ẕâtıma ḥabîb idindim ben seni
Ẕikrime ḳıldım muḳârîn ẕikrini

220 Sen ki kimden râżî iseñ râżîyım
Sen dile ben ḥükm iderim ḳâżîyım

221 Cümleden evvelce ḫalḳ itdüm seni
Lîk[82] teʾhîr eyledim vücûdını

222 Ümmetiñ ḳabr içre çoḳ çoḳ ṭurmasun
Sâʾir ümmet ḥâllerinden bilmesün[83]

223 Ḫâtemü'l-mürselîn olduñ bu sebeb
Ne murâdıñ var durur eyle ṭaleb

224 Yâ Muḥammed kim seni sever ise
Sünnetüñ işlemege iver ise

225 Ben daḫı ol ḳuluma itdim ḥarâm
Ol cehennem nârını bul iḫtirâm

226 Sırr-ı Ḥaḳ'dan keşf olundı çoḳ kelâm
ʿÂrife yiter işâret ve's-selâm

227 Ḥaḳ Teʿalâ hem buyurdı yâ Resûl
Ümmetiñ ister ise baña vuṣûl[84]

228 Beş vaḳ(i)t ṣalâtı ḳılsunlar müdâm
Müʾminiñ miʿrâcıdır ḳıl ihtimâm

229 Müʾmin olan namâzı terk eylemez
ʿAbd olan ʿabdiyyeti fekk eylemez

230 Cenneti hem nârı gezdi büsbütün
Def ḳıldı ʿArş u Kürsi'ñ firḳatin

231 Ḥâṣılı döndi Resûl itdi nüzûl
Ümmetine söyledi hem bir bir ol

80 "فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى: Onunla arasındaki mesâfe, iki yay kadar, yahut daha az kaldı." *Kur'an-ı Kerim*, Necm, 53/9.

81 Beyitte kafiye kusuru vardır.

82 lîk: Nüshada "lîkî".

83 Beyitte kafiye kusuru vardır.

84 Nüshada "وَصوُلْ" şeklinde harekelenmiştir.

232 Taṣdîḳ olan eyledi taṣdîḳ yine
Olmayanlar düşdi taḥḳîḳ peşine
233 Kim ḳabûl itmedi bürhân istedi
Gûyâ keyfiyyetin iẕʿân istedi
234 Ṣordılar kim Şâm'a giden ḳâfile[85]
Nicesidür söyle olmaz lâfile
235 Virdi cevâb didügi gibi tamâm
Eyledi ẓuhûr görürdi ḫâṣṣ u ʿâm[86]
8b Sırr-ı miʿrâc ġâyetile çoḳ durur
Ol ḳadar kim ḥad nihâyet yoḳ durur
236 Muḫtaṣarca eyledim **Nâcî** beyân
ʿÂrif olan kimseye ẓâhir ʿıyân
237 *Mü'min olan kişide budur ṣıfât*
Güft ü gûyı terk idüp vir ṣalât

Faṣlun fi'l-Münâ[câ]ti'n-Nebiyyi Ṣalla'llâhu Teʿâlâ Aleyhi ve Sellem

238 Ey vücûd-ı mümkinâtı var iden
Yoġiken bu ʿâlemi iẓhâr iden
239 Sensin ol Allâh u Raḥmân u Raḥîm
Sensin ol Fettâḥ-ı eşkâl-i ʿaẓîm
240 Ol Resûl'üñ ḥürmetine kim anı
Cümleden efżal yaratdıñ sen Ġanî
241 Hem daḫı ʿArş u Ḳalem ḥürmetine
Levḥ-i Maḥfûẓ hem Naʿîm[87] ḥürmetine
242 Ḥürmetine ʿışḳile yanıḳlarıñ
Ḫiḍmetinde ḳalbi uyanıḳlarıñ
243 Ḥürmetine nüh felek sekiz cinân
Ḥürmetine on ʿuḳûl[88] kevn ü mekân
244 Ṣıdḳile ḳâʾim olan ḳullar içün
Hem rıżâ taḥṣîl iden diller içün
245 Hem daḫı şehîd olan ḳullar içün
Hem rıżâ taḥṣîl iden eller içün
256 Dîn ü îmân hem daḫı Ḳur'ân içün
İsm-i Aʿẓam ḥûrî vü ġılmân içün
247 Ḥürmetine cümle aṣḥâb-ı güzîn
Ḥürmetine enbiyâ-yı mürselîn
248 Hem sevüp ḫoşlanduġıñ aʿmâl içün
Ol rıżâ bâbındaki aḳvâl içün
249 Ol Resûl'üñ gördügi esrâr içün
Hem aña baḫş itdigüñ envâr içün
250 Bizlerüz ʿâciz ẕelîl ü pür-ḳuṣûr
İşimiz dâʾim günâh u şerr ü şûr
251 Baḫr-i ʿişyân bizleri ġarḳ eylemiş
Ḥubb-ı dünyâ göñlümüz ʿavḳ eylemiş

85 Nüshada "غَافِلَه" imlasıyla yazılmıştır.

86 ʿâm: Nüshada "ʿân/عَانْ".

87 Nüshada "نَعِمْ" imlasıyla yazılmış ve harekelenmiştir.

88 On ʿuḳûl: Ukûl-i aşere. Aristo taksimine göre aklın on mertebesi.

252 Raḥmetiñle bizlere ol dest-gîr
Nefs-i emmâre içün olduḳ esîr

253 Muḥtâcız luṭfıña ey ʿâlî-ṣıfât[89]
Saña muḥtâc cümle mü᾽min mü᾽minât

254 Hem bu ʿâciz **Bû Bek(i)r Nâcî** faḳîr
Ḳapunuñ dilencisi ġayet ḥaḳîr[90]

9a **255** Dest-gîr ol luṭfile sil cürmüni
Ḥıfẓ idüp nâr-ı caḥîmden cirmini

256 Vâlideynini daḫı üstâẕını[91]
Hem telâmîẕi ile aḥbâbını[92]

257 Bu belediñ ehlini hem dü-cihân[93]
Ḥıfẓ idüp vir anlara emn ü emân

258 Ṣıdḳile âmîn oḳuyan cânları
Nâr-ı cehenneme ṣoḳma anları

259 Bu münâcâtım daḫı eyle ḳabûl
Ol Muḥammed ʿışḳına oldur Resûl

260 Heşt cennetden[94] irişsün râyiḥa[95]
Kim oḳursa bu faḳîre fâtiḥa

261 ***Nâciyâ*** *istersen ol Dârü's-selâm*
Ol Resûl'e vir ṣalâtile selâm

Faṣlun fî [Ve]fâti'n-Nebiyyi Ṣalla'llâhu Teʿâlâ ʿAleyhi ve Sellem

262 Gel berü ey ʿandelîb-i[96] ḫoş-nevâ
Gel berü pervâne-i şemʿ-i rıẓâ

263 Gel berü ey Ḳays-ı Mecnûn-ı ḥazîn
Gel berü [ey] Ferhâd-ı[97] ḫubb-ı Şirîn

264 Vaḳtidir nâle vü efġân[98] idelüm
Nâr-ı ʿışḳı bezm-i ʿirfân idelüm

265 Berg-i gül[99] oldı perîşân eyce baḳ
Şemʿ-i cân sönmezden evvel peri[100] yaḳ

266 Ur külüngi fısḳ u ʿişyân ṭaşına
Ḫûn-ı çeşmin dök o Leylî peşine

267 Ḳıl şirîn cânıñ fedâ maḥbûbıña
Vuṣlat istersen eger maṭlûbıña

268 Mevlûd [u] miʿrâcını çün diñlediñ
Vaṣf-ı pâkin işidüben añladıñ

---

89 Nüshada "عَالِ صِيفَاتْ" imlasıyla yazılmıştır.

90 Mısra nüshada "Bir ḳapunuñ dilencisi ġâyet ḥaḳîr" şeklindedir.

91 Nüshada "اُسْتَازِنِي" imlasıyla yazılmıştır.

92 Beyitte kafiye kusuru vardır.

93 Mısra nüshada "Hem bu belediñ ehlini dü-cihân"dir.

94 heşt cennetden: Nüshada "heşt ü cennetden".

95 Nüshada "رَيحَه" imlasıyla yazılmıştır.

96 ʿandelîb-i: Nüshada "ʿandelîb ü".

97 Nüshada "فَرْهَادِئى" şeklinde yazılıp harekelenmiştir.

98 nâle vü efġân: Nüshada "nâle-i efġân".

99 Nüshada "بِرْكِ كُولْ" imlasıyla yazılmıştır.

100 peri: Nüshada "pîri".

269 Diñle imdi ol Resûl-i pâk-ẕât
Nice ḫaste oluban itdi vefât

270 İşbu ḥüzni yâd idelüm dem-be-dem
Aġayup yaşlar dökelüm ġam-be-ġam

271 Nâle vü efġân[101] idelüm rûz u şeb[102]
Hem rıżâsın idelüm dâ'im ṭaleb

272 Aḳıdalum gözimüzden eşk-bâr
Rûḥına olsun ṣalât-ı ṣad-hezâr

273 Aġayup anıñ içün görmez olan
Ol görür Ḥaḳḳ'ın cemâlin bî-gümân

274 Mescid içre bir gün ol bedr-i münîr
Oḳıdı bir ḫuṭbe vü vaʿẓ-ı keşîr

9b **275** Ḥükm-i şerʿu'llâhı cümle söyledi
Ṣaḥâbîlerden[103] ḥelâllıḳ diledi

276 Ol ʿUkâşe ḳışşası itdi ẓuhûr
Nûrdan iḳtibâs-ı nûr itdi o nûr

277 Didi şerʿi teblîġ itdim mi size
Didiler cümle beyân itdiñ bize

278 Didiler kim nicesidir işbu ḥâl
Didi vaḳtidir cihândan irtiḥâl

279 Didiler kim işidicek bu sözi
Anamız ṭoġurmamış olsa bizi

280 Cümlesi aġlayup oldılar ḥazîn
Yasa girdi ins ü ḥûrî kevn mekîn

281 Cümle ʿâlem bir cesed-rû Muṣṭafâ
Riḥleti iḫbârıyla buldılar fenâ

282 Başım aġrır didi ġayri varalum
Ehl-i beyt[104] ile ḥelâllıḳ ḳılalum[105]

283 İki kişi ḳoltuġına girdiler
ʿÂ'işe ḫânesine irgürdiler

284 Fâṭıma geldi Resûl'üñ yanına
Aġayup düşdi Resûl dâmânına

285 Didi ey benim babam n'oldı saña
Ḫaste mi olduñ nedir ḥâl di baña

286 Didi ey gözüm nûrı cânım benim
Ḥaḳḳ'a irişmek diler cânım benim

287 Ol Resûl açdı gözini söyledi
Ḥasan'ımla Ḥüsey(i)n gelsün didi

288 Ol iki mâh-ı cihânı tîz vuṣûl
Eylediler baḳup aġladı Resûl

290 Ṣarılup birbirine feryâdile
Aġadılar ol dem içre zârile

291 Cebrâ'îl geldi Resûl'üñ yanına
Tebşîr itdi yüz sürüp dâmânına

101 Nâle vü efġân: Nüshada "Nâle-i efġân".

102 rûz u şeb: Nüshada "rûz-ı şeb".

103 Ṣaḥâbîlerden: Nüshada "Aṣḥâbîlerden".

104 ehl-i beyt: Nüshada "ehle beyt".

105 Beyitte kafiye kusuru vardır.

292 Anda iken ḳapudan geldi ṣadâ
Çağırup dir eṣ-ṣalât yâ Muṣṭafâ

293 İşidüp buyurdı ol ḫayrü'l-enâm
Ben gidemem aṣḥâba idiñ selâm

294 Ol Ebû Bekr'im imâm olsun didi
Hem cemâʿâtim aña uysun didi[106]

295 Oldı ḳâmet ṭuruban el baġladı
Miḥrâbı boş görüp anlar aġladı

296 Ġulġule ṭoldı ṣadâ itdi vuṣûl
Gözin açup ne bu ḥâl didi Resûl

10a **297** Vâḳiʿ-i ḥâli beyân eylediler
Aṣḥâbıñ efġânını söylediler

298 Ḥażret-i ʿAbbâs ile Faẕl u ʿAlî
Girdiler Resûl'e ṭutdılar eli

299 Miḥrâb içre oturur iken imâm
Oldı aṣḥâb ṭurup uydılar tamâm

300 Ḳıldı namâzı vaṣiyyet eyledi
Ḫalîfeme tâbiʿ oluñ söyledi

301 Baʿdeẕâ geldi Resûlu'llâh hemân
Ġâyetî żaʿf irmiş idi ol zamân

302 Ḳapudan irdi nidâ geldi kelâm
Oḳur idi ḫoş ṣalâtile selâm

303 Fâṭıma vardı ḳapuda bir kişi
İçerüye girmek ister ol kişi[107]

304 Açmadı ḳapuyı didi dön girü
Ḫastedir Resûl girilmez içerü

305 Çağırup didi girüye gitmezem
Ġâyet uzaḳdır yolum terk itmezem

306 Ol Resûl ṣordı aña ey cân-ı men
Kimdir ol ḳapuda kimdir söyle sen

307 Didi bir Aʿrâbî gelmişdür ḫabîb
Görmedim öyle kişi ġâyet mühîb

308 Didi Aʿrâbî degildür ey perü
ʿAzrâ'ildür aç ḳapu gelsün berü

309 Açdı ḳapuyı o dem girdi hümâm
Ol Resûl'üñ yanına virdi selâm

310 Ol Resûl'e çoḳ taḫiyye eyledi
Ḫaḳ Teʿâlâ'nıñ selâmın söyledi

311 Didi rûḥum ḳabż içün midir merâm
Yoḳsa ziyâret midür söyle kelâm

312 Didi ben geldim ziyâretçün hemîn
Saña muṭîʿ ḳıldı Rabbü'l-ʿâlemîn

313 Nice emr ideriseñ öyle idem
Emr iderseñ rûḥuñı ḳabż iderem

314 Emr iderseñ girü dönerim daḫı
Ben saña muṭîʿ ḳılındım ey aḫî

106 Beyitte kafiye kusuru vardır.

107 Beyitte kafiye kusuru vardır.

315 Muntaẓırdur rûḥıña cümle melek
Ḥûr u ġılmân heşt cennet nüh felek
316 Didi birazca emân virsen baña
Ehl-i beytim ile görüşem c*â*nâ[108]
317 Virdi mühlet cümlesi cemʿ oldılar
Bilmediler şâd u ḥurrem oldılar
10b 318 Emr idüp ʿAzrâ'il'e itdi ḫiṭâb
Ümmetümi ḥoşca ṭut itme ʿiṭâb
319 Baña ḳıy anlara ḳıyma ey kerîm
Ümmetim râḥatlıġını isterim
320 Didi sen anlar içün olma ḥazîn
Cümleden ben anları esirgerin
321 *Külli şey'in hâlikin*[109] sırrı ẓuhûr
Eyledi pervâz idüp ol rûḥ-ı nûr
322 Yir ile gök arası ṭoldı melek
Zeyn olundı cennetile nüh-felek
323 Keşret ile vaḥdet içre[y]di ḥazîn
Vaḥdet ile vaḥdete irdi hemîn
324 Yidi gün tamâm namâzın ḳıldılar
Ravżа'ya ḳoyup anı daġıldılar
325 Ẓâhir oldı şoñra aḥvâl-i keşîr
Söz uzanur söyler isem ey dilîr
326 İḫtişârca **Nâcî**-i ġurbet-keşîd
Naẓm ḳıldım bir durur Bârî Ferîd
327 Belki bu sebeble rûḥum yâd ola
Dürr-i Manẓûm daḫı buna ad ola
328 Bin iki yüz altmış iki sâl tamâm
Ol Rebîʿü'l-evvel ayı iḫtitâm
329 Oldı olsun Ḥaḳḳ'a çoḳ ḥamd ü şenâ
Ḥaḳ Teʿâlâ virmesün renc ü ʿanâ
330 Hem Resûlu'll*â*h şefâʿat eylesün
Cedd ü âb*â*m raḥmetile ṭoylasun
331 Cümle sâdât-ı kir*â*m ensâbımız
Ol Resûl'e ancaḳ intisâbımız
332 Kim oḳuyup yaza bu naẓm-ı cemîl
Dest-g*â*r olsun aña luṭf-ı Cemîl
333 Oḳıyup hem oḳıdup yazanları
Raḥmete ġarḳ eylesün Ḥaḳḳ anları
334 *Ḫatm-i manẓûm oldı bâ-cemʿ-i nükâ*t
*Ol Resûl'e biñ selâmile ṣalâ*t

Kaynakça

Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1997). Edebiyatta Metodoloji Açısından Elyazmaları ve Nâdir Eserler Üzerine Notlar I. *Kültürümüzden Esintiler* (içinde s. 527-556), Ankara: Akademi Kitabevi.

108 Nüshada "جَنا" imlasıyla yazılmıştır.

109 "وَلَا تَدْعُ مَعَ اللهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ : Sen, Allah ile beraber başka bir ilaha ibadet etme. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. Onun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca onundur ve kesinlikle ona döndürüleceksiniz." *Kur'an-ı Kerim*, Kasas Suresi 28/88.

Aksoy, Hasan (2004). Mevlid: Türk Edebiyatı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C 19, s. 482-484), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Ali Cemâleddîn (1291). İlm-i Kavâfî. *Arûz-ı Türkî, İlm-i Kavâfî, Sanayi'-i Şi'riyye ve İlm-i Bedi'*, İstanbul: Mekteb-i Sanayi Matbaası.

Ateş, Ahmed (1954). *Süleyman Çelebi*: *Vesîletü'n-Necât-Mevlid*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Aymutlu, Ahmet (1995). *Süleyman Çelebi ve Mevlid-i Şerif*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Ali Emiri Mustafa II (*AE.SMST.II*) 106/11483.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Dâhiliye Nezareti Mektubi Kalemi (*DH.MKT*) 2831/60.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), İbnülemin Hariciye (*İ.HR*) 407/8.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Meclis-i Vala (*MVL*) 969/43.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Rumeli Müfettişliği Jandarma Müşiriyet ve Kumandanlık (*TFR.I.AS*) 8/712.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Rumeli Müfettişliği Manastır (*TFR.I.MN*) 40/3921.

Dilçin, Cem (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ebubekir Nâcî, *Dürr-i Manzûm* (Yazma), Bosna Gazi Hüsrev Paşa Kütüphanesi, No: 6036.

Gürer, Abdülkadir (2007). Lem'î'nin Kafiye Risâlesi, Risâletü'l-Kâfiyeti'l-Vâfiye. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 17, 153-154.

Hüseyin Vassaf (1999). *Mevlid*: *Süleyman Çelebi ve Vesiletü'n-Necat*. haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı, Ankara: Akçağ.

İzzeddîn-i Doğanhisarî, *Efdalü'l-Niʿam ʿAliyyü'l-ʿÂlem* (Yazma), Rıfat Kütük Özel Kütüphanesi.

Katz, M. Holmes (2014). *Mevlid*: *İslam Dünyasında İbadetler ve Dindarlık*. Türkçesi: Sidar Bayram, İstanbul: Açılım Kitap.

Kemikli, Bilal (2016). *Mevlid Külliyatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Köksal, M. Fatih (2011). *Mevlid-nâme*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Köksal, M. Fatih (2012). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. İstanbul: Kesit.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali (2007). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Kütük, Rıfat (2016). Fetih Öncesinde Yazılmış Bir Mevlid: Ayasofya Müezzini Kemâl'in Mevlidü'n-Nebî'si. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40 (1), 27-95.

Kütük, Rıfat (2018). *Türk Edebiyatında Mevlid ve Muslihî'nin Gül-efşân İsimli Mevlidi*. Erzurum: Ertual Akademi.

Mazıoğlu, Hasibe (1974). Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler. *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, 6 (1), 31-62.

Mollaibrahimhakkıoğlu, Süleyman (2007). *Yazma Eserler Terminolojisi*. İstanbul: Ensar Neşriyat.

Muallim Nâcî (1307). *Istılâhât-ı Edebiyye*. İstanbul: Artin Asadoryan Matbaası.

Nametak, Fehim (1998). *Gazi Husrev-Begova Biblıoteka Usarajevu Katalog, Arapskıh, Turskıh, Perzıjskıh I Bosanskıh Rukopısa*. London-Sarajevo.

Okiç, M. Tayyib (1975). Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin Tercemeleri. *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi*, 1, 11-78.

Pekolcay, Necla (1993). *Mevlid Süleyman Çelebi.* İstanbul: Dergâh.

Saraç, M. A. Yekta (2011). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*. İstanbul: Gökkubbe.

Sezen, Tahir (2017). *Osmanlı Yer Adları*. Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Tâhirü'l-Mevlevî (1973). *Edebiyat Lügatı*. İstanbul: Enderun.

Timurtaş, Faruk Kadri (1990). *Mevlid* (*Vesîlet-ün-Necât*). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı

Ulu, El-Hâc Şükrü Erdoğan (1993). *Yeni Tür Mevlid'i Nebevî - İnançsızlara Bir Yanıt-*. İstanbul.

Ünver, İsmail (1978). Ahmedî'nin İskender-nâmesi'ndeki Mevlid Bölümü. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*, 1977'den ayrı basım, *Ankara*.

Ünver, İsmail (1993). Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, 11 (1), 51-89.

Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun.

EK - I

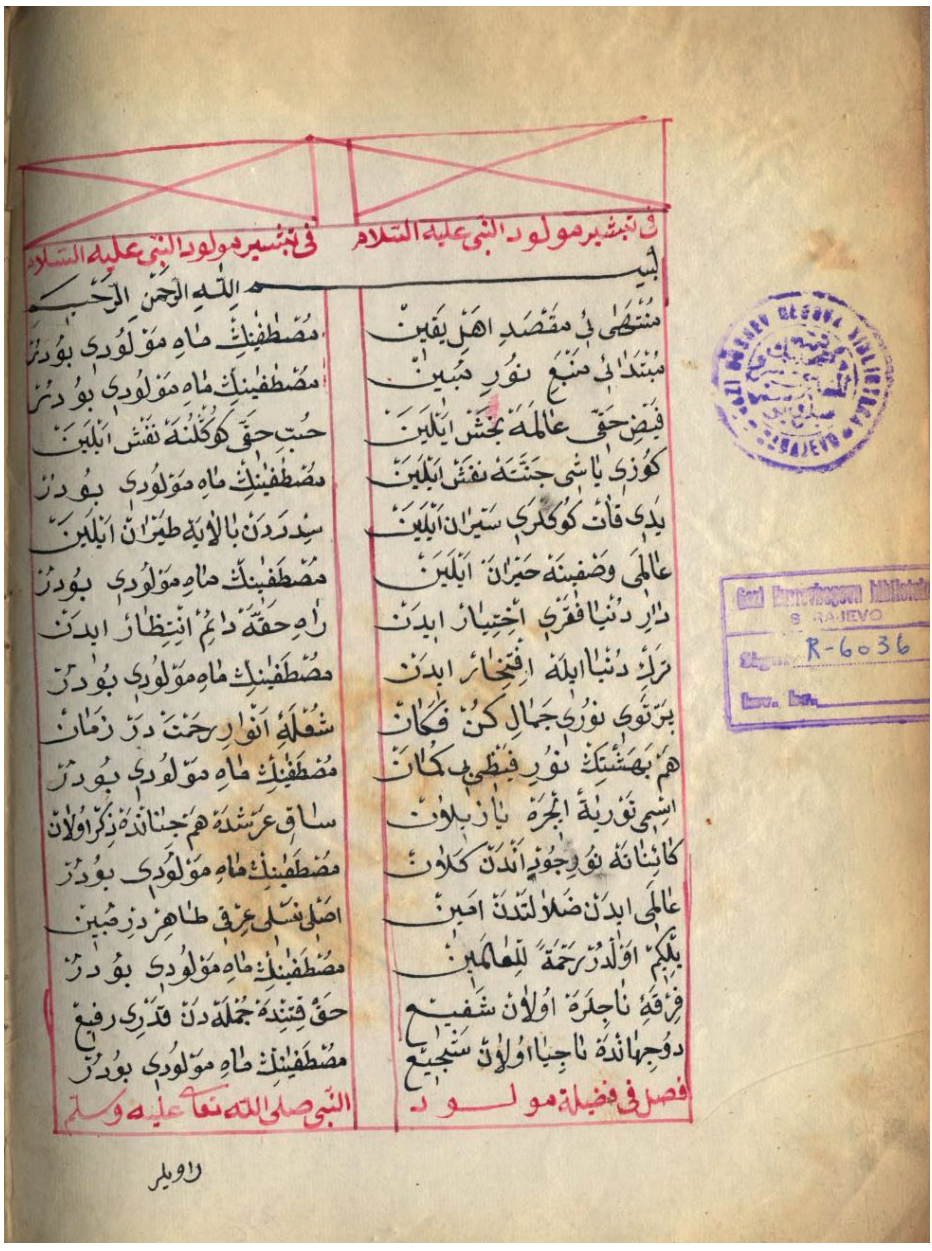

Dürr-i Manzûm

Bosna Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi No.: 6036, *yk* 1b (İlk yaprak)

EK - II

Dürr-i Manzûm

Bosna Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi No.: 6036, *yk* 10b (Son yaprak)